

Observatori del Paisatge

Adscrit a:

Generalitat de Catalunya
**Departament de la Vicepresidència
i de Polítiques Digitals i Territori**

índex

01

introducció

P 04

04

paisatge
i món local

P 26

07

documentació

P 48

10

col·laboració
en altres iniciatives
i projectes

P 66

02

polítiques
territorials

P 10

05

formació
i educació

P 32

08

publicacions

P 54

11

annex 1:
indicadors

P 72

03

polítiques
sectorials

P 18

06

sensibilització
i comunicació

P 40

09

recerca

P 62

12

annex 2:
recull de premsa

P 78

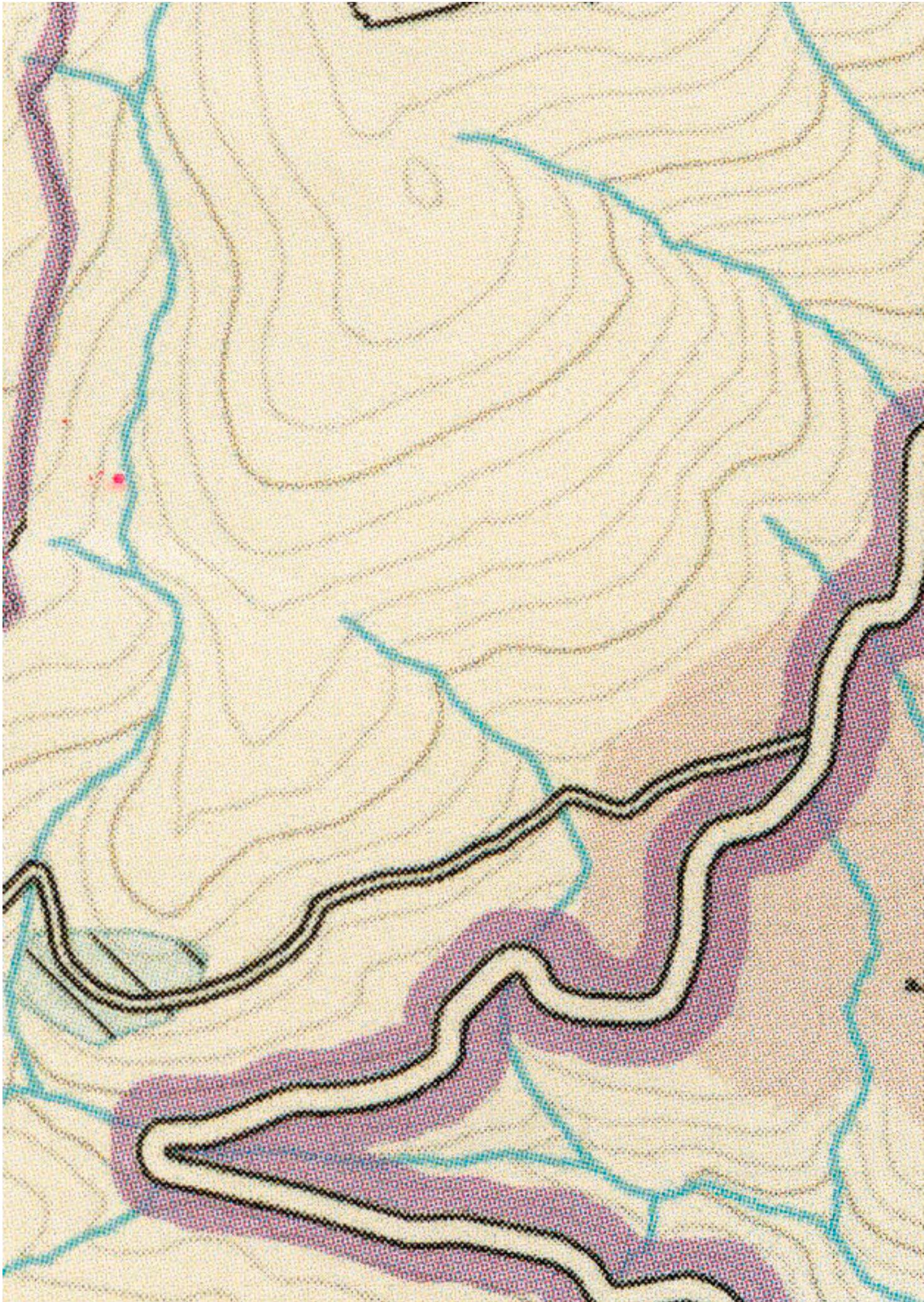

01

---

introducció

01

Internacionalització des de la singularització

L'Observatori del Paisatge sempre ha tingut la internacionalització com un dels pilars de la seva tasca. Ara, es pretén aprofundir en aquesta línia com a via per a projectar Catalunya al món, tenint en compte que no més reeixirà si s'emfatitza la singularització d'un país que, al seu torn, és un dels més diversos d'Europa pel que fa al paisatge. No es pot oblidar que, a la llarga, els paisatges que mantinguin, reforcin i desenvolupin la seva identitat i personalitat tenen més possibilitats de prosperar que els que les hagin perdudes, ja siguin urbans o rurals.

02

La introducció del paisatge en el planejament i en les polítiques sectorials

Tenim el repte de traspasar definitivament el paisatge a la planificació territorial, i de l'escala territorial a la local; i que el paisatge incideixi molt més en les altres polítiques sectorials (turisme, agricultura, infraestructures), on avui encara és poc present.

03

Memòria i futur del paisatge: activar el patrimoni

Ha arribat el moment de revisar la gestió del patrimoni en els paisatges contemporanis, indagar com els paisatges patrimoni poden combinar el seu valor productiu amb el cultural i el turístic, i superar la visió encara vigent avui del patrimoni –tant natural com cultural– com un mer inventari d'elements. Efectivament, avui és el propi paisatge el generador de patrimoni cultural, i això també pot tenir una aplicació com a valor de desenvolupament econòmic.

04

Viure i produir en un entorn de qualitat

La qualitat del paisatge és un símbol de la maduresa i del nivell cultural d'un país. En aquest sentit, els paisatges de qualitat contribueixen a la projecció del país al món i faciliten la competitivitat dels seus territoris, per exemple a l'hora d'atraure empreses innovadores i mà d'obra qualificada. D'altra banda, la producció local de qualitat està lligada a paisatges de qualitat.

05

Paisatge, creativitat i sectors estratègics

La qualitat i la singularització del paisatge tenen un impacte positiu en sectors com el cinema, la publicitat, la moda, la gastronomia, el disseny... però al mateix temps formen part de les estratègies de desenvolupament turístic i agrícola més reeixides. El turisme de qualitat fuig dels paisatges mediocres i malmesos.

06

Paisatge i món local

Hi ha un consens cada vegada més creixent que els paisatges —especialment aquells que tenen més personalitat— contribueixen al desenvolupament local no només des d'un punt de vista econòmic sinó també pel que fa a l'autoestima, la identitat i la qualitat de vida.

07

La creació de nous paisatges referencials

Catalunya és plena de paisatges de referència, de paisatges imbuïts d'una potent càrrega simbòlica. Molts d'ells, però, varen esdevenir paisatges icònics ja fa dècades, fins i tot segles. Ens han arribat fins avui en més o menys bon estat i convé que en tinguem cura pel seu valor cultural i identitari. Ara bé, en un context de banalització creixent de molts paisatges quotidians, convé esforçar-se a crear nous paisatges de referència, sense oblidar els tradicionals. Amb l'ajut del disseny i del projecte, hem de ser capaços de convertir paisatges anodins —però quotidians— en paisatges de referència amb els quals la població circumdant se senti identificada i amb els quals pugui dialogar.

08

Paisatge, ciutadania i valors

El coneixement de la diversitat de paisatges, el respecte i la sensibilitat cap a les seves dimensions naturals i patrimonials o el gaudi en la contemplació són valors que enforteixen el cos social i dignifiquen la ciutadania.

09

Paisatge, ocupació i emprenedoria

El paisatge genera oportunitats econòmiques i esdevé un agent de creació d'ocupació en sectors vinculats al territori, l'agricultura, el medi ambient i l'educació, però també en els àmbits creatius emergents en la seva relació amb el paisatge com el cinema, la publicitat, la moda i la gastronomia, entre d'altres.

10

Canvi climàtic, energia i paisatge

El paisatge esdevé un indicador de primer ordre per captar l'efecte del canvi climàtic, imaginar escenaris de futur i dissenyar estratègies d'adaptabilitat i, alhora, de lluita contra aquest canvi, molt especialment mitjançant l'ús generalitzat d'energies renovables.

11

La recerca com a valor a l'alça

La recerca en paisatge és un valor a l'alça que atén de manera conjunta alguns dels nous reptes globals. A més, reforça el potencial per a l'emprenedoria i la creació d'ocupació en diversos sectors.

12

Paisatge, educació i comunicació

No n'hi ha prou amb educar en el paisatge: cal també saber comunicar el valor de l'educació en el paisatge. La comunicació és una peça clau de les societats contemporànies i, en aquest sentit, cal aprofitar l'enorme valor comunicatiu del paisatge, autèntic portador de missatges fàcilment desxifrables pel conjunt de la ciutadania.

Mantenint sempre i en tot moment l'expertesa, la reputació i la rigorositat adquirides al llarg dels seus quinze anys de vida, l'Observatori del Paisatge continua reflectint, talment com un mirall, la bona o mala salut d'un paisatge, detectant les dinàmiques emergents i influint en les agendes del futur. Dit d'una altra manera, està al servei de les polítiques de paisatge, perquè aquestes siguin més transversals, interdepartamentals, participades, pragmàtiques i dirigides a l'acció, i orientades als nous reptes que té avui el país.

02

---

políticas territoriales

2.1.

Catàleg de paisatge del Penedès

Els catàlegs de paisatge es conceben normativament com a unes eines útils per a l'ordenació i la gestió del paisatge des de la perspectiva del planejament territorial. És per aquest motiu que el seu abast territorial es correspon amb el de cadascun dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials.

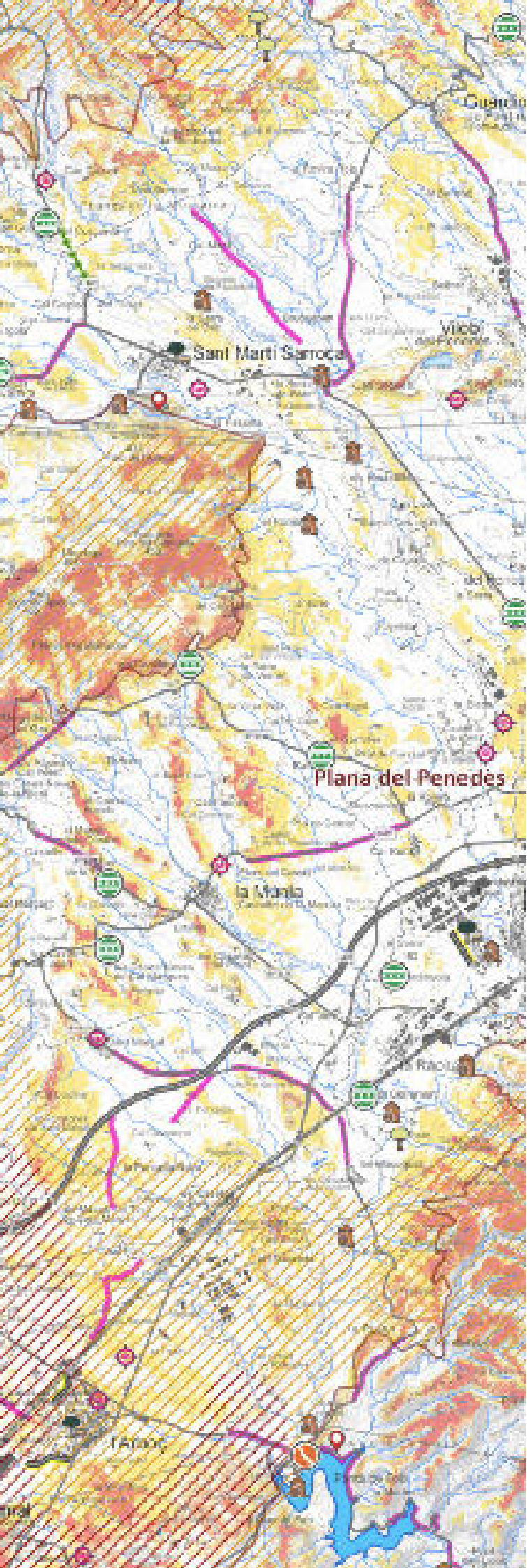
En paral·lel amb la tasca de la Secretaria de l'Agenda Urbana i Territori del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya de redactar un nou pla territorial parcial, el del Penedès, l'Observatori està elaborant el Catàleg de paisatge del Penedès.

L'Observatori del Paisatge és el coordinador del Catàleg i ha format un equip interdisciplinari per a l'elaboració del Catàleg, conformat pels tècnics del mateix Observatori i professionals externs per a aquelles qüestions que ho precisin. L'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès, segueix la metodologia i els continguts, i té la mateixa estructura que els set catàlegs anteriors, però és alhora una magnífica oportunitat per fer un pas més i pensar en un catàleg de nova generació. Es té alhora molt present que aquest Catàleg engloba part de tres catàlegs ja elaborats i aprovats (Camp de Tarragona, Comarques Centrals i Regió Metropolitana de Barcelona).

Un objectiu cabdal és que l'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès i del Pla territorial parcial del Penedès s'elaborin en paral·lel i amb permanent retroalimentació. És per aquest motiu que s'han organitzat reunions tècniques periòdiques entre l'Observatori i els tècnics responsables de la redacció del Pla territorial parcial del Penedès. Durant el 2020, especialment al llarg de l'últim trimestre de l'any, s'han intensificat les reunions per aconseguir un bon encaix entre el Catàleg de paisatge i el Pla territorial.

També s'han acabat de fer els últims retocs de la diagnosi, i s'ha continuat treballant en la fase de proposta del Catàleg, on es defineixen els objectius de qualitat paisatgística i les accions per assolir-les.

Paral·lelament amb els diversos instruments de difusió i participació (finalitzats durant l'any 2019), s'han començat a contrastar els documents de diagnosi i la cartografia amb alguns agents del territori que havien mostrat el seu interès durant les sessions de participació. Per exemple, l'Institut d'Estudis Penedesencs, el Consell Comarcal de l'Anoia, l'Associació Per la Conca (Anoia), diversos experts vinculats amb el Congrés d'Art i Paisatge Vitivinícola del Penedès, l'associació SOS Penedès o la Plataforma Defensem la Identitat Vitivinícola del Penedès.

2.2. Ponència d'energies renovables

L'Observatori del Paisatge és membre de la Ponència d'energies renovables i del grup de treball específic de la pròpia Ponència. La Ponència és un òrgan col·legiat que té com a funcions analitzar la viabilitat dels avant-projectes de parcs eòlics i plantes solars fotovoltaïques, des del punt de vista del seu emplaçament, i portar a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques. La tasca de l'Observatori a la Ponència és la d'analitzar i emetre una opinió en clau de localització i en matèria de paisatge sobre cadascun dels projectes que es troben en tramitació. Durant el 2020 s'han celebrat 18 sessions de la ponència en les quals s'han informat més de 180 projectes.

Com a precedents, l'any 2013 l'Observatori va redactar el document "**Energia eòlica i paisatge. Orientacions generals per a una adequada implantació a Catalunya**", per encàrrec del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya, disponible al web de l'Observatori. Posteriorment, l'any 2019 l'Observatori va redactar l'informe "**Instal·lacions fotovoltaïques i paisatge. Orientacions generals per a una adequada implantació a Catalunya**", també disponible al web de l'Observatori. Aquest últim informe es va elaborar en el marc del grup de treball impulsat per la Secretaria de l'Agenda Urbana i Territori en relació amb la definició de criteris d'implantació de les instal·lacions fotovoltaïques i eòliques a Catalunya. Ambdós documents serveixen de base per als informes que emet l'Observatori quinzenalment per a cadascun dels projectes fotovoltaïcs que s'avaluen a la Ponència.

2.3. PDU de revisió dels sòls no sostenibles del litoral gironí

El PDU de revisió de sòls no sostenibles del litoral gironí (PDURSNS), impulsat per la Secretaria d'Agenda Urbana i Territori del Departament de Territori i Sostenibilitat va ser aprovat el passat mes de gener de 2021. Un dels objectius del PDU, articulat a través d'una normativa, és el de millorar la integració paisatgística dels sòls en edificació aïllada dels 22 municipis de la Costa Brava per tal de millorar l'adaptació al paisatge de l'ordenació i de l'edificació resultants amb coherència per al conjunt del litoral gironí.

La normativa desenvolupa les **Directrius de paisatge del Pla territorial parcial de les Comarques gironines** en els àmbits de desenvolupament urbanístic dels assentaments urbans i és coherent amb el contingut del **Catàleg del paisatge de les Comarques Gironines**, pel que fa a l'inventari de valors paisatgístics i de les dinàmiques paisatgístiques, a la definició d'objectius paisatgístics i a la proposta de mesures i accions, en especial, en allò definit per al Paisatge d'Atenció Especial del litoral gironí.

L'Observatori va col·laborar en els treballs d'elaboració de la normativa d'integració paisatgística. Per a fer-ho, va tenir diverses reunions amb la Subdirecció General d'Estratègies Territorials i Coneixement, impulsora del PDU, i amb alguns ajuntaments de la Costa Brava en una trobada als Serveis Territorials de Girona. També va redactar un informe sobre la singularitat paisatgística de la unitat de paisatge de Cap de Creus i del municipi de Cadaqués en particular.

2.4.

Agenda Urbana de Catalunya

L'Observatori de Paisatge col·labora des de 2019 en els treballs de redacció de l'Agenda Urbana de Catalunya, un document estratègic impulsat per la Secretaria d'Agenda Urbana i Territori que, de conformitat amb els criteris establerts per l'Agenda 2030, la nova Agenda Urbana de les Nacions Unides i l'Agenda Urbana per a la Unió Europea, marca les pautes per aconseguir la sostenibilitat en les polítiques de desenvolupament urbà. L'Agenda Urbana de Catalunya haurà de permetre afrontar els reptes que planteja el fenomen urbà per tal d'aprofitar les potencialitats de la urbanització i l'aglomeració, i alhora corregir-ne les seves debilitats. Ha de constituir, així, un mètode de treball i un procés per a tots els actors públics i privats que intervenen en les ciutats i que busquen un desenvolupament equitatiu, just i sostenible des dels seus diferents camps d'actuació.

L'Observatori va participar en l'Assamblea de l'Agenda Urbana, celebrada el 17 de febrer de 2020, així com en el procés de participació per a la seva elaboració realitzat durant l'estiu del 2020.

[PRESENTACIÓ](#) [L'AGENDA](#) [L'ASSEMBLEA](#) [ELABORACIÓ](#) [ESDEVENIMENTS](#) [RECURSOS](#)

Ciutats per a la gent

Agenda Urbana de Catalunya, planifiquem junts el futur de les ciutats

**AGENDA
URBANA DE
CATALUNYA**

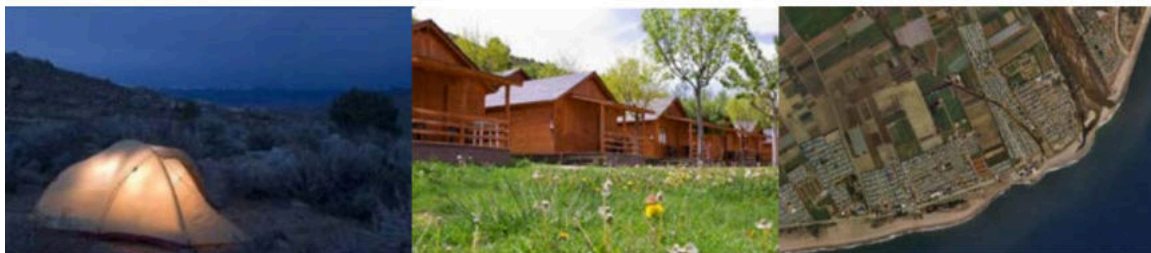

2.5. Col·laboració amb la Secretaria d'Agenda Urbana i Territori

La Secretaria de l'Agenda Urbana i Territori del Departament de Territori i Sostenibilitat ha demanat la implicació de l'Observatori del Paisatge en les comissions de seguiment i en els processos participatius dels diversos instruments normatius i de planificació que s'estiguin elaborant en cada moment, amb la finalitat d'aportar-hi els seus coneixements i expertesa en matèria de paisatge. La col·laboració és permanent, tant en projectes més rellevants, com plans directores urbanístics, com en aspectes més interns de generació d'informació, col·laboració en proves pilot o de preparació de continguts per als portals web del Departament.

La col·laboració esdevé una gran oportunitat per afavorir la visió de conjunt del territori, per reforçar els diferents caràcters dels paisatges de Catalunya, i per posar en valor els nombrosos elements que el conformen, i per vetllar per l'aplicació dels objectius de qualitat paisatgística dels catàlegs de paisatge, així com les directrius de paisatge.

PLA DIRECTOR URBANÍSTIC DE LES ACTIVITATS DE CÀMPING

03

---

políticas sectorials

3.1.

Col·laboració amb la Direcció General d'Infraestructures de Mobilitat en l'àmbit de les carreteres d'interès paisatgístic

El gener de 2019 la Direcció General de Turisme del Departament d'Empresa i Coneixement va encarregar a l'Observatori el document **“Carreteres, paisatge i turisme. Bases per a la definició d'un model per a Catalunya”**. El document, lliurat a la Direcció General el desembre de 2019, introdueix, en primer lloc, els principals reptes que, avui, enmig d'un autèntic canvi de paradigma en el model turístic i de mobilitat, planteja la relació entre les carreteres i el paisatge, i posa en relleu els enormes potencials que té. Tot seguit fa una mirada internacional a la temàtica de les carreteres d'interès paisatgístic des d'una perspectiva turística; finalment, defineix quins són els aspectes clau que hauria de tenir un futur model de carreteres d'interès paisatgístic de Catalunya, que ha de ser coherent amb la realitat paisatgística del país, i construït de forma progressiva entre els diferents actors involucrats.

La Direcció General d'Infraestructures de Mobilitat del Departament de Territori i Sostenibilitat també va col·laborar en l'elaboració dels treballs, amb l'objectiu d'aplicar-ne els resultats en el futur.

I és en aquest sentit que durant l'any 2020 ha impulsat els primers passos d'una actuació pilot a la carretera C-233 entre Flix i les Borges Blanques passant per la Granadella, que creua, en bona part, el paisatge de les Garrigues Altes, i també dels Costers de l'Ebre. El mes de maig de 2020 l'Observatori va participar a la visita de treball conjunta a tot el tram mencionat, juntament amb actors de la zona, i també ha participat durant el segon semestre del 2020 en diverses reunions amb la DG d'Infraestructures de Mobilitat relacionades amb el projecte.

RELACIÓ DE TRAMIS
 Punt d'interès, nom de carretera i nombre de pasatge que transessa

1. Tordis - Estació d'Avinyó (E-28)	10. Agomera - Indignés (E-9) (E-10)
2. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	11. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
3. Capella - La Pobla de Bellver - Sant de la Creu (E-28)	12. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
4. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	13. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
5. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	14. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
6. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	15. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
7. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	16. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
8. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	17. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
9. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	18. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)
19. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)	19. Pla de l'Estany - Pla de l'Estany (E-28)

CRITERIS DE SELECCIÓ

Escala i realització paisatgística de Catalunya
 Catalunya és el país més desenvolupat d'Europa i té un dels nivells més alts de desenvolupament econòmic i social. Aquesta realitat, juntament amb la seva gran diversitat geogràfica i cultural, fa de Catalunya un país amb un gran potencial paisatgístic. El present mapa té com a objectiu principal mostrar aquest potencial i proporcionar eines per a la seva gestió i desenvolupament.

Diversitat de paisatges i tipus de vies
 El país de Catalunya té una gran diversitat de paisatges i tipus de vies. Aquesta diversitat es reflecteix en la gran varietat de paisatges que es poden trobar a Catalunya, des dels paisatges marítims fins als paisatges interiors, passant pels paisatges de muntanya i de collada.

Bona veïnitat
 La veïnitat és un dels factors més importants a l'hora de seleccionar un punt d'interès paisatgístic. Aquesta veïnitat es pot definir com la proximitat d'un punt d'interès paisatgístic a un altre punt d'interès paisatgístic.

Distància de vies alternatives per al trànsit habitual
 La distància de vies alternatives per al trànsit habitual és un dels factors més importants a l'hora de seleccionar un punt d'interès paisatgístic. Aquesta distància es pot definir com la distància que hi ha entre un punt d'interès paisatgístic i un altre punt d'interès paisatgístic.

Diversitat històrica i patrimonial de la via
 La diversitat històrica i patrimonial de la via és un dels factors més importants a l'hora de seleccionar un punt d'interès paisatgístic. Aquesta diversitat es pot definir com la presència de elements històrics i patrimonials a la via.

Diversitat ambiental i paisatgística de Catalunya
 La diversitat ambiental i paisatgística de Catalunya és un dels factors més importants a l'hora de seleccionar un punt d'interès paisatgístic. Aquesta diversitat es pot definir com la presència de elements ambientals i paisatgístics a Catalunya.

Mapa elaborat pel Departament de Territori i Sostenibilitat de Catalunya. Font: Departament de Territori i Sostenibilitat de Catalunya. Escala: 1:500.000. Data: 2010.

ANNEX II
Carreteres d'interès paisatgístic de Catalunya

Assaig metodològic per a carreteres amb intensitats mitjanes diàries de trànsit inferiors a 1.000 vehicles al dia

Escala 1:330.000

Novembre de 2019

Observatori del Paisatge
 Departament de Catalunya
 Departament d'Urbanisme i Paisatge
 i Consumidors

1. AR Gual	46. Gual	91. Pla de l'Estany
2. AR Març	47. Gual	92. Pla de l'Estany
3. AR Sà	48. Gual	93. Pla de l'Estany
4. AR Tà	49. Gual	94. Pla de l'Estany
5. AR Gual	50. Gual	95. Pla de l'Estany
6. AR Gual	51. Gual	96. Pla de l'Estany
7. AR Gual	52. Gual	97. Pla de l'Estany
8. AR Gual	53. Gual	98. Pla de l'Estany
9. AR Gual	54. Gual	99. Pla de l'Estany
10. AR Gual	55. Gual	100. Pla de l'Estany
11. AR Gual	56. Gual	101. Pla de l'Estany
12. AR Gual	57. Gual	102. Pla de l'Estany
13. AR Gual	58. Gual	103. Pla de l'Estany
14. AR Gual	59. Gual	104. Pla de l'Estany
15. AR Gual	60. Gual	105. Pla de l'Estany
16. AR Gual	61. Gual	106. Pla de l'Estany
17. AR Gual	62. Gual	107. Pla de l'Estany
18. AR Gual	63. Gual	108. Pla de l'Estany
19. AR Gual	64. Gual	109. Pla de l'Estany
20. AR Gual	65. Gual	110. Pla de l'Estany
21. AR Gual	66. Gual	111. Pla de l'Estany
22. AR Gual	67. Gual	112. Pla de l'Estany
23. AR Gual	68. Gual	113. Pla de l'Estany
24. AR Gual	69. Gual	114. Pla de l'Estany
25. AR Gual	70. Gual	115. Pla de l'Estany
26. AR Gual	71. Gual	116. Pla de l'Estany
27. AR Gual	72. Gual	117. Pla de l'Estany
28. AR Gual	73. Gual	118. Pla de l'Estany
29. AR Gual	74. Gual	119. Pla de l'Estany
30. AR Gual	75. Gual	120. Pla de l'Estany
31. AR Gual	76. Gual	121. Pla de l'Estany
32. AR Gual	77. Gual	122. Pla de l'Estany
33. AR Gual	78. Gual	123. Pla de l'Estany
34. AR Gual	79. Gual	124. Pla de l'Estany
35. AR Gual	80. Gual	125. Pla de l'Estany
36. AR Gual	81. Gual	126. Pla de l'Estany
37. AR Gual	82. Gual	127. Pla de l'Estany
38. AR Gual	83. Gual	128. Pla de l'Estany
39. AR Gual	84. Gual	129. Pla de l'Estany
40. AR Gual	85. Gual	130. Pla de l'Estany
41. AR Gual	86. Gual	131. Pla de l'Estany
42. AR Gual	87. Gual	132. Pla de l'Estany
43. AR Gual	88. Gual	133. Pla de l'Estany
44. AR Gual	89. Gual	134. Pla de l'Estany
45. AR Gual	90. Gual	135. Pla de l'Estany

3.2.

Col·laboració amb la Diputació de Tarragona en l'àmbit de les carreteres d'interès paisatgístic de la Demarcació de Tarragona

El Camp de Tarragona, les Terres de l'Ebre i el Baix Penedès, precisament per la importància —històrica, social i paisatgística— que tenen moltes de les seves carreteres locals i per la seva diversitat paisatgística (els catàlegs de paisatge hi han identificat 46 paisatges diferents), són dos territoris idonis per plantejar una nova mirada a les carreteres, partint de la xarxa viària existent, i considerant els actors locals com a subjecte substancial i primordial de qualsevol iniciativa.

En aquest context, durant l'any 2020 l'Àrea de Medi Ambient, Salut Pública, Enginyeria Municipal i Territori de la Diputació de Tarragona i l'Observatori del Paisatge van elaborar conjuntament el document **“Carreteres d'interès paisatgístic de les comarques tarragonines. Les carreteres de la Diputació de Tarragona com un actiu generador d'experiències de lleure, creador de valor patrimonial i al servei de la cultura i el desenvolupament local.”**

La reflexió té com a punt de partida el document **“Carreteres, paisatge i turisme. Bases per a la definició d'un model per a Catalunya”** elaborat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya l'any 2019 per encàrrec de la Direcció general de Turisme del Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

El document defineix, en primer lloc, els criteris específics que permeten identificar els trams de carreteres de la Diputació de Tarragona que millor afavoreixen la relació amb el paisatge, tenint en compte la xarxa viària existent, la riquesa i diversitat paisatgística de les comarques tarragonines, la velocitat i la intensitat de trànsit, el potencial per al foment de la multimodalitat i dels sistemes no motoritzats —la bicicleta principalment—, la dimensió històrica i patrimonial de la via, o l'interès social pel paisatge, entre altres.

A partir d'aquests criteris es va elaborar un mapa amb les carreteres d'interès paisatgístic de les comarques tarragonines. L'elaboració del mapa s'ha fet de forma coordinada amb el Servei d'Assistència al Territori – Carreteres, amb la idea d'implicar als actors públics i privats del territori en una segona fase. De cadascuna de les catorze carreteres identificades s'especifiquen els aspectes més rellevants que justifiquen el seu interès paisatgístic.

El document finalitza amb una selecció de cinc d'aquestes catorze carreteres d'interès paisatgístic que serien les que tenen més potencial com a vies d'interès paisatgístic i les més adequades per a desenvolupar-hi proves pilot.

Carreteres d'interès paisatgístic de les comarques tarragonines

Les carreteres de la Diputació de Tarragona com un actiu generador d'experiències de lleure, creador de valor patrimonial i al servei de la cultura i el desenvolupament local.

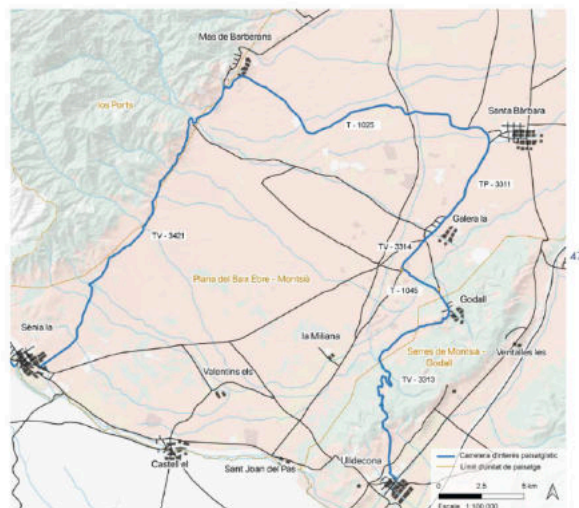
TRAM 4 LA SÈNIA - ULLDECONA

Trams
TV - 3421
T - 1025
TP - 3311 (Generalitat, 4,9 km)
TV - 3314
T - 1045
TV - 3313

Longitud
45 km.

Municipis
Santa Bàrbara
Mas de Barberans
La Sènia
La Colera
Godall
Ulldecona

Unitats de paisatge
Plana del Baix Ebre - Montsià
Serres de Montsià - Godall

3.3.

Elaboració del Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra

El desembre del 2011 el Govern d'Andorra es va adherir al Conveni europeu del paisatge i prop de cinc anys després, el febrer de 2016, va aprovar les accions 2016-2020 de l'**Estratègia nacional del paisatge d'Andorra**, aprovada pel Govern d'Andorra el 27 d'abril del 2011.

L'any 2019, la Direcció de Medi Ambient i Sostenibilitat del Ministeri de Medi ambient, Agricultura i Sostenibilitat va sol·licitar a l'Observatori del Paisatge que l'assessorés en la definició de la nova Estratègia nacional de paisatge d'Andorra. La col·laboració s'havia de traduir en l'actualització del mapa de paisatge, l'establiment d'objectius de qualitat paisatgística i la definició de les accions de gestió i planificació del paisatge per assolir-los, i les principals estratègies de futur del país en l'àmbit del paisatge, amb la implicació dels actors locals i de la població andorrana.

Per a la preparació del nou mapa, el de la nova Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra, la Direcció General de Medi Ambient i Sostenibilitat i l'Observatori del Paisatge l'any 2019 van signar un conveni de col·laboració de dos anys. Els treballs, que estan coordinats per l'Observatori amb la col·laboració estreta de la Direcció general, es van començar a realitzar a finals de l'any 2019.

Durant el 2020 es va realitzar una gran part de la tasca del procés participatiu, amb la finalitat de generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge del Principat; captar el coneixement sobre el paisatge de la ciutadania, dels agents socials i econòmics i de les principals institucions del país; recollir i debatre objectius de qualitat paisatgística i accions associades; i implicar i corresponsabilitzar la societat andorrana en la cura col·lectiva del paisatge.

El procés participatiu desenvolupat l'any 2020 ha constatat dels instruments següents:

- Entrevistes amb els 7 comuns i 4 directors de diversos departaments del Govern relacionats més directament amb el paisatge (febrer-juny 2020). Van servir per informar de la nova ENPA i del procés participatiu associat, i per recollir propostes d'objectius de qualitat paisatgística (OQP) i accions per als diversos àmbits de paisatge del país.
- Taller amb agents socials i econòmics del país (juny 2020). L'objectiu era el d'informar de la nova ENPA i del procés participatiu associat, i per recollir propostes d'objectius i accions.
- Tallers amb membres del Govern (juliol 2020). Va servir per presentar els resultats d'entrevistes i del taller amb agents, i acordar els OQP de la nova ENPA.
- Qüestionaris en línia dirigits a la ciutadania i als comuns (setembre-octubre 2020), amb la finalitat d'aportar elements del paisatge cartografiats associats als OQP acordats, i per prioritzar les accions proposades.

Els treballs està previst que finalitzin l'any 2021.

04

---

paisatge
i món local

4.1.

Xarxa de Territoris pel Paisatge

El 17 de desembre de l'any 2020 l'Observatori del Paisatge va convocar la **IV reunió de treball sobre experiències en la planificació i gestió del paisatge de la Xarxa de Territoris pel Paisatge**. A causa de la situació d'excepcionalitat sanitària causada per la COVID-19 es va realitzar en línia en lloc de les jornades presencials habituals. Seixanta persones van seguir la sessió i van participar en el debat posterior. La jornada es va centrar en un estudi desenvolupat pel **Collectif Paysages de l'après pétrole**. Les arquitectes Armelle Lagadec i Mathilde Kempf, representants de l'entitat, van presentar l'estudi *Paysages et transitions, réponses à travers l'Europe* que analitza experiències en relació amb el paisatge i la transició energètica.

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, des dels seus inicis, està fent un seguiment de les cartes del paisatge, dels plans de paisatge i d'altres iniciatives relacionades amb el paisatge a escala local a Catalunya. En aquest context, conscient del creixent nombre d'experiències, i coincidint amb la voluntat expressada per algunes entitats i persones que les estan impulsant, des de l'any 2016 organitza reunions de treball per tal que institucions, entitats i professionals que treballen

el paisatge en l'àmbit local debatin sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en aquest àmbit. En cada una de les reunions s'han tractat temes d'interès pels assistents com la implicació ciutadana amb el paisatge i els paisatges agrícoles com a actiu pel territori. La reunió de l'any 2017 que va tenir lloc a Santa Creu del Jutglar (Lluçanès) va donar lloc al naixement de la xarxa de Territoris pel Paisatge, com a espai d'intercanvi, debat, i de treball col·lectiu sobre el desenvolupament de les diverses iniciatives locals de paisatge que es desenvolupen a Catalunya. La reunió de treball realitzada a Cogul (Les Garrigues) el juliol de 2018 va permetre debatre sobre quin model de xarxa volia seguir Territoris pel Paisatge i sobre què podia aportar a la xarxa cada un dels seus membres.

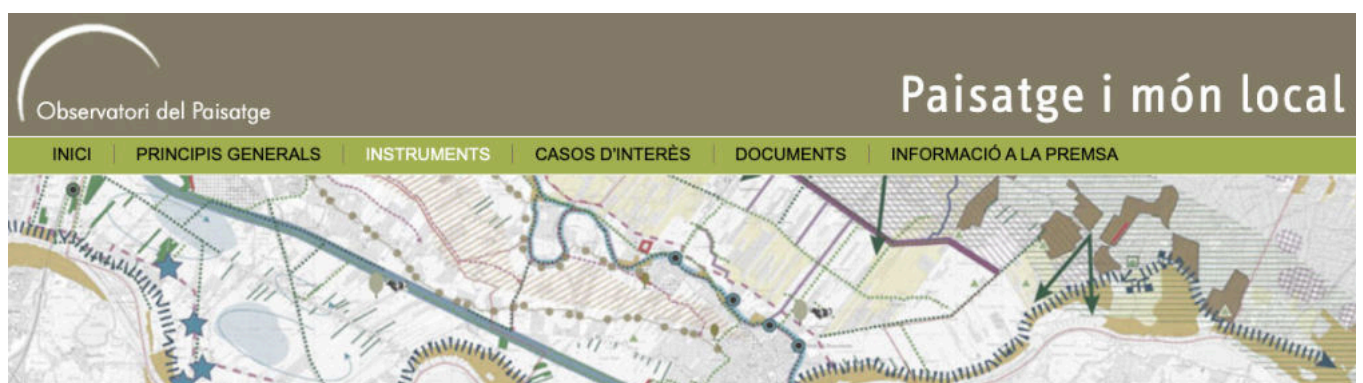

4.2. Comissions de seguiment de les cartes del paisatge

Les cartes de paisatge són instruments de concertació d'acords entre agents d'un territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valorització del paisatge. L'Observatori del Paisatge de Catalunya forma part de les comissions de seguiment de les cartes de paisatge, en algunes de les quals juntament amb el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

L'any 2020 es va continuar el seguiment i assessorament de les cartes ja aprovades o en desenvolupament com les del Priorat, la **Conca de Barberà** o el Garraf i amb territoris interessats a iniciar una carta de paisatge com La Vallalta.

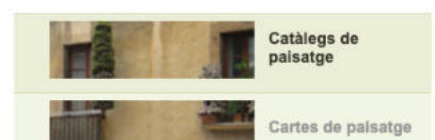
El dimarts 25 de novembre de 2020 es va aprovar el document de consens i el pacte del paisatge per part de tots els ajuntaments de la comarca i 42 agents del territori de la Conca de Barberà. L'acte va comptar amb la presència de Josep Armengol, subdirector general d'Acció Territorial del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya i de Pere Sala, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

INSTRUMENTS:

Cartes del paisatge

Les cartes del paisatge són **instruments de concertació** d'acords entre agents d'un territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valoració del paisatge. Les cartes poden ser impulsades per la Generalitat de Catalunya, per les administracions locals (consells comarcals, mancomunitats, municipis) i/o per entitats i completen amb el seguiment de l'Observatori del Paisatge, que vetlla perquè siguin **coherents**

4.3.

Col·labora x Paisatge, desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana

En el marc de l'acord de col·laboració signat al juliol de 2016 entre l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC) i l'Observatori del Paisatge pel projecte de cooperació "COL·LABORAxPAISATGE. Desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana (construccions de pedra seca)", l'Observatori assessora tècnicament el projecte implicant-se també en la coordinació i execució d'algunes de les accions realitzades.

El projecte sorgeix de l'estratègia d'ADRINOC pel període 2014-2020 d'incidir en el paisatge com a element transversal per a crear desenvolupament local, ja que la caracterització territorial de l'àmbit d'ADRINOC, amb gairebé el 40% de la seva superfície protegida, inclou valors diferencials que combinen les característiques naturals i la petjada antròpica en un paisatge i patrimoni que és imprescindible protegir, gestionar i valoritzar.

Aquest projecte ha d'ajudar a difondre i valoritzar el patrimoni de les construccions de pedra seca com a elements que conformen el paisatge i que poden crear economia al seu voltant; alhora que ha de posar en valor i visualitzar com la col·laboració de la ciutadania esdevé un element clau per a crear desenvolupament en les zones rurals.

Durant aquest 2020, l'Observatori ha col·laborat en les següents accions del projecte:

- Jornada Pedra seca: societat tècnica i patrimoni. Celebrada el 8 de febrer al Pla de Santa Maria.
- **Videojornada:** La pedra seca als països catalans, patrimoni, ofici, polítiques i reptes, celebrada els dies 27 i 30 d'octubre.
- Activitats vinculades amb la **Setmana de la Pedra Seca** celebrada entre el 23 i el 29 de novembre de l'any 2020.
- Difusió de la **Wikipedra** i de l'aplicació per a dispositius mòbils Pedra Seca als mitjans de comunicació.
- Elaboració d'un vídeo explicatiu del funcionament de l'aplicació per a dispositius mòbils Pedra Seca.

Es poden consultar totes les accions impulsades pel projecte Col·labora X Paisatge en aquest enllaç: <https://www.collaboraxpaisatge.cat/>

4.4.

Col·laboració amb diversos ajuntaments i entitats

En els darrers anys diverses entitats locals han sol·licitat a l'Observatori del Paisatge que col·labori en les seves respectives iniciatives de paisatge. L'objectiu és ajudar a les corporacions municipals o comarcals a promoure accions i estratègies de millora i valoració del seu paisatge per tal de millorar la qualitat de vida de la població.

Durant l'any 2020, l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb les institucions d'àmbit local que ho han demanat. Algunes de les entitats i administracions amb les quals l'observatori s'ha reunit i treballat temes diversos són:

- Consell General d'Aran per l'interès d'iniciar un projecte global de desenvolupament per l'Aran basat en el paisatge i el patrimoni.
- Espai Cràter d'Olot en el procés de definir el discurs museístic i possibles projectes conjunts.
- Entitats de defensa del paisatge de Corró d'Amunt amb l'objectiu de treballar a favor del paisatge.
- Museu de les Cultures del Vi de Catalunya (Vineum) per assessorament sobre els paisatges del vi a Catalunya.
- DO Bages per treballar a favor del paisatge.
- Ajuntament de Pau per l'interès d'incloure el paisatge en el seu pla urbanístic.
- Consell Comarcal de l'Alt Empordà per assessorament sobre com fer un estudi dels paisatges urbans.
- Parc Natural dels Ports en el procés de millora de punts d'accés al parc .
- Consell Comarcal del Ripollès en el marc del projecte FEDER Xarxa d'espais de contacte amb el riu Ter.
- Ajuntament de Sant Cebrià de Vallalta per assessorament sobre instruments de planificació i gestió paisatgística.

05

---

formació
i educació

5.1.

Organització de cursos, seminaris i jornades

L'Observatori cada any organitza diversos cursos, seminaris i jornades per formar i educar la població i els experts sobre diverses qüestions relacionades amb el paisatge. Però durant l'any 2020, i arran de la pandèmia sanitària de la COVID-19, no s'han pogut portar a terme totes les activitats que estaven previstes al pla de treball.

Sí que s'ha pogut organitzar un curs en línia per a responsables polítics i tècnics de l'administració amb la col·laboració de la Diputació de Girona.

Curs 'El Paisatge des de l'escala local. Gestió, ordenació i valorització dels espais oberts' Curs de paisatge per a responsables polítics i per a tècnics de l'administració local

El paisatge és vist cada vegada més com un motor de desenvolupament, un atractiu local i una via per incrementar el nivell de qualitat de vida i benestar dels ciutadans. Les polítiques i estratègies de paisatge ofereixen una forma alternativa de mirar i gestionar el territori en clau de millora de la qualitat del paisatge i de promoció i dinamització local.

Amb aquest propòsit, l'Observatori del Paisatge de Catalunya, amb el suport de Diputació de Girona, va organitzar els dies 9, 13, 16, 20, 23 i 26 de novembre de 2020 el curs en línia 'El Paisatge des de l'escala local. Ordenació, gestió i valorització dels espais oberts'. Prop de dos-cents representants de l'administració local, de la Generalitat de Catalunya, del camp professional i universitari, d'entitats, i vint-i-un professors van participar a les sis sessions del curs.

En l'àmbit local, la planificació i la posada en valor dels espais oberts, espais complexos que sovint acullen actuacions controvertides, continua sent un dels grans reptes en paisatge. Són indrets que requereixen lectures alternatives a les hegemòniques i habituals, i estratègies pròpies. Probablement perquè durant mol-

tes dècades hi ha hagut una manca de comprensió, de relat i de planificació d'aquests espais, i això ens obliga a aprendre, a reinterpretar i repensar contínuament aquestes realitats i la manera de tractar-les. Per entendre la lògica i la idiosincràsia dels espais oberts, i actuar-hi adequadament, calen mirades molt variades i actors ben diversos.

L'objectiu d'aquest curs era el de formar responsables polítics i tècnics de l'administració local en matèria de planificació, gestió i valorització del paisatge, explorant noves formes d'intervenció i de gestió en els espais oberts, amb la mirada posada a l'urbanisme, la dinamització local, el turisme, o la gestió dels espais naturals i del patrimoni.

El curs es va dividir en sis sessions:

- 9 de novembre: El paisatge, clau en el desenvolupament urbanístic i territorial.

- 13 de novembre: L'ordenació i gestió dels espais oberts. Paisatge i urbanisme (I)

- 16 de novembre: L'ordenació i gestió dels espais oberts. Paisatge i urbanisme (II)

- 20 de novembre: L'ordenació i gestió dels espais oberts. Energies renovables i paisatge

- 23 de novembre: Com posar en valor els espais oberts? (I)

- 26 de novembre: Com posar en valor els espais oberts? (II)

Els vídeos i les presentacions del curs es poden consultar al **web** de l'Observatori del Paisatge.

Van col·laborar en l'organització del curs el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya i el la Demarcació de Girona del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

El paisatge des de l'escala local

Gestió, ordenació i valorització dels espais oberts
Curs en línia

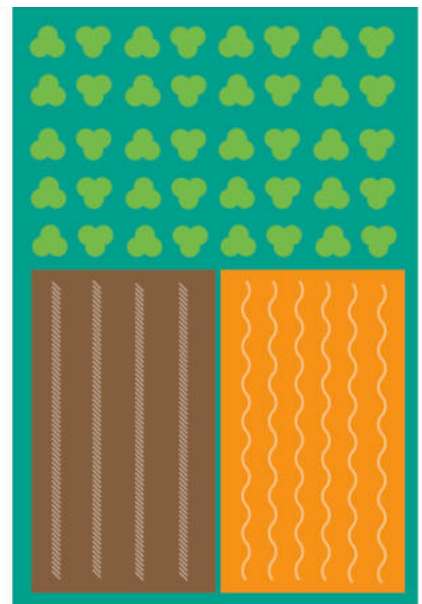
Organitza:

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

Hi ha fondals, bo
penya-segats i fr
i les pujades asp
són llargues com

Jos

5.2.

Col·laboració en cursos de formació

Una de les línies de treball de l'Observatori del Paisatge és la formació en paisatge en les diverses etapes educatives, des de primària i secundària fins a tercer cicle. L'Observatori del Paisatge sempre ha estat interessat a col·laborar amb les escoles, els instituts i les universitats pel que fa a formació, investigació i innovació tecnològica.

En els darrers anys l'Observatori ha coorganitzat diversos cursos de formació i col·labora i participa regularment en diversos màsters i cursos d'especialització. Durant l'any 2020, malgrat la situació provocada per la pandèmia del COVID-19, l'Observatori va participar en els següents màsters i cursos universitaris:

- Grau en paisatgisme (Universitat Politècnica de Catalunya)
- Màster en Dret Urbanístic (Universitat de Girona)
- Diálogos públicos online. Ensamblés: Paisaje contemporáneo y práctica patrimonial (Universidad Politécnica de Madrid)

També va participar en el curs Taller de pedra seca (Orígens, Escola Taller de Bioconstrucció).

Així mateix, l'Observatori del Paisatge facilita als estudiants de les diverses universitats catalanes, espanyoles i europees la possibilitat de fer pràctiques o treballs de finalització de grau a les seves instal·lacions, pràctiques que en qualsevol cas es formalitzen mitjançant convenis específics amb les universitats. Durant l'any 2020, l'Observatori del Paisatge va comptar amb dos estudiants en pràctiques, un dels quals una estudiant italiana en el marc del programa europeu ERASMUS+ i l'altre un estudiant del Màster d'Accés a l'Advocacia de la Universitat de Girona.

06

---

sensibilització
i comunicació

6.1. Web de l'Observatori

El web de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (www.catpaisatge.net) es va crear amb l'objectiu que fos el web de referència de Catalunya i Europa en tot allò relacionat amb el paisatge. Des de la seva creació el web és el principal espai de difusió de l'activitat que desenvolupa l'Observatori del Paisatge i la principal eina de què disposa l'entitat per informar i sensibilitzar la població.

Una de les característiques que sempre s'ha valorat més del web és la dimensió internacional: pràcticament tota la informació de la pàgina es tradueix al castellà, anglès i francès, fet que permet rebre centenars de visites d'arreu del món.

Durant l'any 2020 s'ha continuat duent a terme la renovació de l'estructura interna del web així com de la seva imatge per tal que sigui adaptable a dispositius mòbils i millori el seu posicionament a internet. A més, s'han actualitzat diàriament els continguts

6.2. Dinamització i actualització de la Wikipedra

Wikipedra és una aplicació SIG interactiva 2.0 que permet introduir, visualitzar i consultar informació de les construccions de pedra seca a Catalunya. En aquest projecte, iniciat l'any 2011 per l'Observatori del Paisatge, hi participen les entitats que vetllen pel patrimoni de la pedra seca.

Des de l'any 2017, fruit de la participació al projecte Col·labora x Paisatge coordinat per l'associació Adrinoc, el web es complementa amb una aplicació mòbil per catalogar les construccions sobre el terreny.

Aquesta eina permet fer consultes sobre construccions de pedra seca a Catalunya (barraques o cabanes, forns, construccions relacionades amb l'aigua, murs o conjunts de murs i altres construccions) de manera intuïtiva i atractiva (amb mapes, fotografies, fitxes, cerques) i, alhora, les persones que ho desitgen poden introduir dades noves o modificar les existents. L'objectiu és recollir informació, permanentment actualitzada, del màxim nombre possible de construccions de pedra seca.

L'acord amb el Parc Naturel Régional des Pyrénées Ariégeoises que l'any 2019 va permetre ampliar la Wikipedra al seu àmbit d'actuació, també va implicar l'actualització i millora de continguts del web i de l'aplicació mòbil que s'ha acabat d'efectuar durant el 2020. Entre les actuacions realitzades, destaquen les següents:

-Millora de l'apartat de descàrrega, on s'han habilitat diverses opcions de descàrrega directa de la base de dades de les construccions inventariades.

-Habilitació de botons de les xarxes socials a les fitxes de les construccions per tal d'ajudar a la seva difusió.

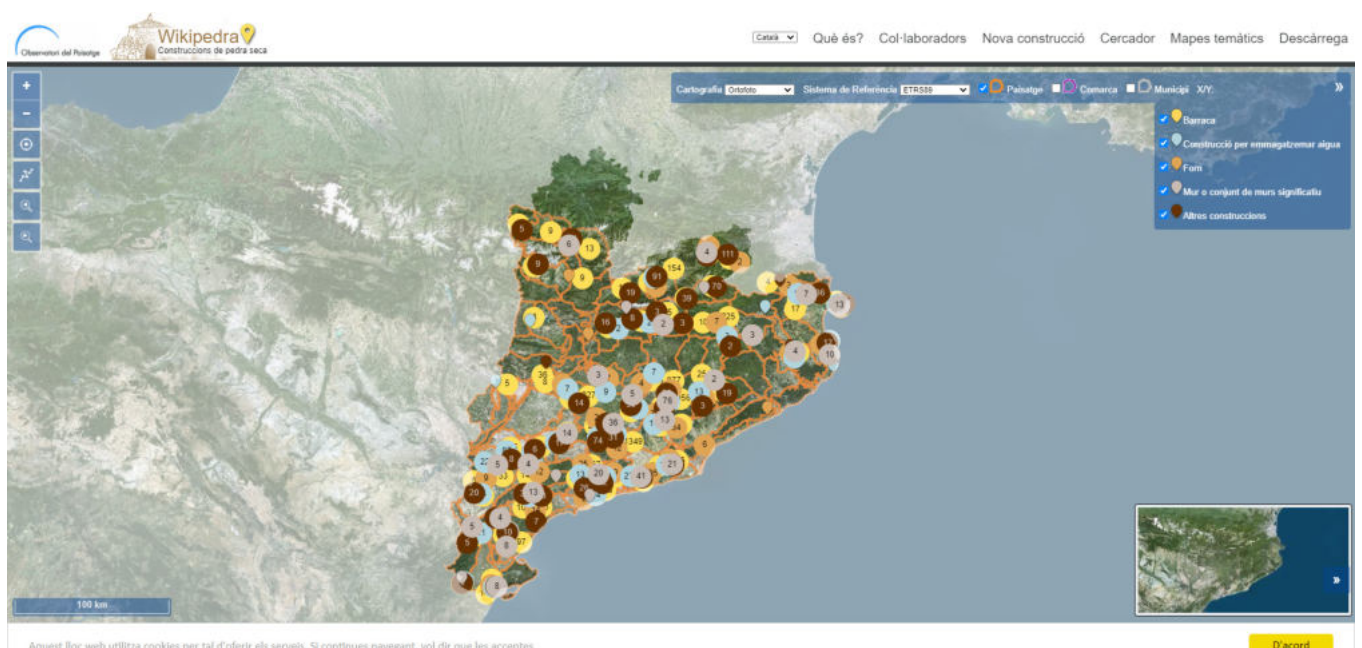
-Milliores internes de l'administrador amb l'objectiu de facilitar la feina dels validadors.

-Actualització de l'aplicació mòbil Pedra Seca creant una nova funcionalitat per consultar mapes en zones sense cobertura mòbil.

El col·lectiu Drac Verd de Sitges, juntament amb altres col·laboradors, validen la informació que altres entitats i particulars entren a Wikipedra. A desembre de 2020, l'aplicació ja suma 26.846 construccions inventariades gràcies a la feina de 435 col·laboradors. I durant l'any 2020 s'han introduït 2695 noves construccions i s'han incorporat al projecte 40 nous col·laboradors.

Relacionat amb les accions de difusió, s'ha difós l'eina a través de la participació en diverses jornades. Per exemple, s'ha participat a la jornada Pedra seca: societat tècnica i patrimoni, celebrada el 8 de febrer al Pla de Santa Maria, i al taller de pedra seca impartit per Orígens, escola taller de bioconstrucció, on anualment col·labora l'Observatori. Per altra banda, també cal destacar la creació d'un vídeo explicatiu de l'aplicació mòbil Pedra Seca, en el marc del projecte Col·labora x Paisatge i on l'Observatori ha col·laborat en el disseny i continguts.

Així mateix, han continuat les tasques de manteniment i d'atenció a les consultes dels usuaris. En aquest sentit, s'han gestionat 93 correus de consultes i aportacions. Per altra banda, s'han registrat 1259 descàrregues d'informació cartogràfica de l'inventari a través del web (funcionalitat activada aquest any 2020).

6.3.

Ampliació del web “Els últims paisatges. Patrimoni funerari”

L'Observatori del Paisatge va engegar l'any 2017, amb la col·laboració de l'Associació Coemeterium, una iniciativa amb el nom de “Els últims paisatges. Patrimoni funerari” que pretén abordar el patrimoni funerari des d'una visió més global, més integradora, que relacioni aquest patrimoni amb el seu entorn. Amb aquesta voluntat, s'està creant un recull dels cementiris d'arreu de Catalunya classificant-los en funció, entre altres, de les seves característiques paisatgístiques: si són aïllats o enmig d'un nucli, si poden ser utilitzats com a miradors, si tenen o no tanca perimetral que permeti veure el seu entorn, si poden ser considerats realment llocs de silenci, etc.

El febrer del 2019, a la Val d'Aran, es presentà el web d'aquest projecte i a finals del 2020 reunia ja 412 registres de 9 comarques: Val d'Aran, l'Alt Camp, Anoia, Garraf, Baix Penedès, Alt Penedès, Cerdanya, Segarra i Baix Ebre.

El web conté un mapa que permet localitzar de manera fàcil i ràpida els cementiris catalogats. Els recintes funeraris es posen en relació amb els pobles i ciutats (distància, ubicació), se'n ressalten els elements del paisatge que els singularitza (arbrat, tancament, visibilitat, itineraris), i se'n descriuen les seves característiques arquitectòniques, artístiques i patrimonials més rellevants. L'inventari recull tant els cementiris que estan en ús com els que estan en desús, així com els que es troben completament abandonats.

També disposa d'un cercador que permet fer una cerca per comarca, municipi i paisatge, però també per diferents característiques dels cementiris: si són espais de silenci, si són miradors, si formen part d'alguna ruta, si tenen personatges o monuments destacables, si ofereixen visites guiades o activitats, etc. Finalment, també hi trobem un apartat amb la bibliografia relacionada amb cementiris que podem trobar al Centre de Documentació de l'Observatori del Paisatge.

The image shows a screenshot of the website 'Els últims paisatges. Patrimoni funerari'. On the left, there is a map of a rural area with several location pins. A specific pin is highlighted with a callout box that reads 'Cementiri de Sant Pere dels Arquells'. On the right, there is a detailed view of the 'CEMENTIRI DE SANT PERE DELS ARQUELLS' in Segarra. This view includes a photograph of the cemetery entrance, a title, the location 'SEGARRA', and two icons: a binoculars icon labeled 'Mirador' and a location pin icon labeled 'Al límit del nucli'. Below this, there is a section titled 'DADES GENERALS' with the text 'Municipi Ribera d'Ondara'. At the top right of the page, there are navigation links: 'Origen', 'Paisatge i cementiris', 'El mapa', 'Cercador', 'Bibliografia', and 'Contacte'. At the bottom left, there is a footer with the logo of the Observatori del Paisatge and copyright information: '© 2021 Observatori del Paisatge de Catalunya | C/ Hospici, 8 - 17800 OLOT - tel: +34 972 27 35 64 - observatori@catpaisatge.net | Amb la col·laboració de l'Associació Coemeterium' and 'Condicions d'ús | Descarrega'.

6.4. Xerrada sobre literatura i natura. Col·laboració amb Faber Lull

En el marc de l'estada temàtica sobre "Laternatura" de Faber Lull a Olot, el 22 d'octubre, l'escriptor i comunicador ambiental Antonio Sandoval Rei va conversar al centre de documentació de l'Observatori del Paisatge al voltant del seu llibre *La Torre* (Ed. Kalandraka), una descripció literària d'una passejada per l'entorn de la corunyesa Torre d'Hèrcules. A més, va presentar la col·lecció de literatura de naturalesa "Vitamina N" (de la qual és director), de l'editorial Kalandraka.

L'estada temàtica, que es va portar a terme del 13 d'octubre al 23 d'octubre de 2020, estava relacionada amb el fet d'escriure sobre la natura i des de l'òptica de la natura.

faberlull

PRESENTACIÓ ANDORRA OLOT ESTADES CANDIDATS [CA] [EN]

ESTADES TEMÀTIQUES

LITERNATURA

Del 13 d'octubre de 2020 al 23 d'octubre de 2020

Escriure sobre natura i des de l'òptica de la natura

Escriure sobre natura i des de l'òptica de la natura.

Les alertes pel deteriorament mediambiental han despertat la curiositat per saber més sobre les formes de vida que comparteixen planeta amb nosaltres. Així, exemples com: cuidar un pop, un pastor que s'endinsa en la seva professió, una jove malalta que converteix la seva convalescència al bosc en un espectacle d'animals, una dona pertorbada per la mort del seu pare troba consol ensinistrant un falcó, o una altra que parla amb els animals, el cel i les plantes, s'han convertit en experiències que des de fa no gaire atrauen milers de lectors. La seva forma literària rep el nom de *nature writing*, a Catalunya també anomenada *literatura o literatures de*

6.5.

Participació en activitats de difusió

Durant l'any 2020 l'Observatori del Paisatge ha participat en diferents activitats acadèmiques i de divulgació (seminaris, conferències, debats, etc). Les principals activitats en les quals ha intervingut són:

Miasmes del segle XXI: de la topografia mèdica a la salut mediambiental

Miasmes: dels llocs sans i els llocs malalts
Olot, 16 de gener de 2020
Observatori d'Humanitats en Medicina
Conferència inaugural

Presentació de projectes i serveis de biblioteques que integren el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya

Barcelona, 30 de gener de 2020
Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya
Conferència 'L'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge'

Pedra Seca: societat / tècnica / patrimoni

Pla de Santa Maria, 8 de febrer de 2020
Col·laboraxPaisatge, Leader del Camp, APSAT, Universitat Rovira i Virgili

Rural Crete Observatory: Towards a Renaissance of the rural areas

Iraklio (Grècia), 14 de febrer de 2020
Education and development company PLOIGOS, Technical University of Crete
Conferència 'The Landscape Observatory of Catalonia. Projects related to rural landscapes'

Board Meeting CIVILSCAPE

Bonn, 22 i 23 de febrer de 2020
Task force Landscape Observatories
CIVILSCAPE

Turisme, medi ambient i paisatge

Roses, 26 de febrer de 2020
Taula Gironina de Turisme, Universitat de Girona, COAC

Conferència 'La caracterització del paisatge en temps de pandèmia'

En línia, 22 de maig de 2020
Wageningen University & Research

Foro LALI

En línia, 23 de juliol de 2020
Iniciativa Latinoamericana del Paisaje

Conferència 'Gestión y planificación del paisaje con las comunidades'

En línia, 17 d'agost de 2020
Universidad de la República de Uruguay

Experiencias de catálogos del paisaje en latinoamérica

En línia, 27 d'agost de 2020
LALI, Universidad de Costa Rica, Observatorio del Paisaje, Universidad Católica de Córdoba, Instituto del Paisaje, IFLA Américas

Curs del grau de paisatge de la Universitat Politècnica de Catalunya

Barcelona, 7 d'octubre de 2020
Universitat Politècnica de Catalunya
Lliçó inaugural

Cultivating the Continuity of European Landscapes

Florència, 17 d'octubre de 2020
UNISCAPE
Conferència 'The Landscape Observatory of Catalonia: A journey of fifteen years'

Setmana del paisatge

Mallorca, 19 d'octubre de 2020

Direcció Insular de Territori i Paisatge

Conferència 'Aplicació del conveni europeu del paisatge i els observatoris del paisatge. El cas de Mallorca'

Conversa sobre paisatge

Olot, 21 d'octubre de 2020

Olot Televisió

Ensambls: paisaje contemporáneo y práctica patrimonial. Sesión 2-Modelos

En línia, 23 d'octubre de 2020

Grupo de Investigación Paisaje Cultural de la Universidad Politécnica de Madrid

Vent'anni di Convenzione Europea del Paesaggio. Sfide - risultati - prospettive

En línia, 30 octubre de 2020

Università Ca'Foscari Venezia, Università IUAV di Venezia, Università di Verona

Conferència 'Managing and planning the landscape with the communities. The experience of the Landscape Observatory of Catalonia'

'Construccions de pedra seca i altres construccions rurals: una visió actual'

En línia, 21 de novembre de 2020

Institut d'Estudis Penedesencs

Jornades de defensa del territori. Salvem corró d'Amunt

Corró d'Amunt, Marata i Corró d'Avall, 21 de novembre de 2020

Salvem Corró d'Amunt

Conferència: 'Protegir, gestionar i planificar el paisatge a Catalunya'

Taller de Pedra Seca

Les Planes d'Hostoles, 27 de novembre de 2020

ORÍGENS Escola Taller de Bioconstrucció

Vermut territorial 'El Pla territorial parcial del Penedès i el catàleg de paisatge'

En línia, 28 de novembre de 2020

Col·legi d'Ambientòlegs de Catalunya

Presentació del llibre *Roma correu d'Arsenio Luca Pistone*

En línia, 17 de desembre de 2020

Les Bernardes. Espai de cultura contemporània

Reportatge d'Olot TV pel programa Connecti.cat sobre pedra seca

Can Sargantana (Santa Pau), 23 de desembre de 2020

Olot Televisió

6.6. Presència a les xarxes socials

L'Observatori és present a les xarxes socials amb un compte de Twitter, de Facebook, d'Instagram i un canal a Vimeo.

A final d'any, la xifra de seguidors a Twitter és de 6.271 mentre que la xifra de simpatitzants de Facebook és de 2.886.

Pel que fa al canal de Vimeo, una xarxa social basada en vídeos, hi ha disponibles 160 vídeos de l'Observatori, la majoria de ponències de seminaris i jornades. Durant aquest 2020 s'hi han pujat els vídeos de les sessions del curs 'El Paisatge des de l'escala local. Gestió, ordenació i valorització dels espais oberts'.

Al 2017, a partir de la creació de l'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge, es va obrir un perfil a Instagram dedicat a aquest arxiu: @arxiucatpaisatge. A final de 2020 té 936 seguidors.

La política de comunicació duta a terme fins ara inclou informar a través les xarxes socials, amb els objectius d'arribar al màxim nombre de seguidors possible i, sobretot, d'assolir-hi un bon nivell d'interacció i immediatesa, tot facilitant la participació i implicació de la ciutadania.

6.7. Atenció i resolució de consultes

Durant l'any 2020 s'han atès 78 consultes, la gran majoria formulades a través del correu electrònic, però algunes també han estat via telefònica o in situ a l'Observatori, amb cita prèvia. Diverses administracions públiques, entitats privades o particulars s'han adreçat a l'Observatori per obtenir informació científica, assessorament o dades concretes.

Observatori del Paisatge de Catalunya @catpaisatge

- Inicio
- Información
- Fotos
- Vídeos
- Publicaciones
- Eventos
- Comunidad

Crear una página

Observatori del Paisatge de Catalunya ha actualizado su foto de portada. 26 de octubre de 2019

Me gusta 10

Me gusta Comentar Compartir

Observatori del Paisatge de Catalunya 20 de octubre de 2019

Avui és el dia internacional del paisatge! Des d'avui i fins al pròxim divendres, regalarem el llibre 'Paisatge, patrimoni i aigua'.

Per aconseguir-lo només cal posar-se en contacte amb nosaltres: centre.documentacio@catpaisatge.net/ telf. 972273564

PLECS DE PAISATGE Reflexions 4

Observatori del Paisatge

Comunidad Ver todo

A 2546 personas les gusta esto

2915 personas siguen esto

Información Ver todo

Carrer Hospici, 8 17800 Olot

972 27 35 64

www.catpaisatge.net

Organización gubernamental

Transparencia de la página Ver más

Facebook te muestra información para que comprendas mejor el propósito de las páginas. Consulta qué acciones han realizado las personas que administran y publican contenido.

Creación de la página: 2 de febrero de 2011

Personas 2546 Me gusta

Páginas que le gustan a esta página

- The Heritage Council
- IX Trobada de la pedra seca
- Facultat de Turisme i Geografia...
- Cultural Routes of the Council ...
- The Cultural Landscape Found...

Ver más

Español (España) - Català - English (US) - Português (Brasil) - Français (France)

arxiucatpaisatge Follow

395 posts 1,086 followers 350 following

Observatori del Paisatge Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya #arxiucatpaisatge arxiu.catpaisatge.net

Observatori del Paisatge 4.916 tuits Segueix

Seminari internacional Paisatges creatius L'art i la reinvençió dels llocs - 16 i 17 de juny de 2021. En línia paisatgescreatius.catpaisatge.net

Humanitats UPF i 2 usuaris més

Observatori del Paisatge ha retuitat Sostenible.cat @sosteniblecat · 10 de juny La carretera també és paisatge! ow.ly/db8x50F77f1 @albertpunsola

Observatori del Paisatge ha retuitat Museus d'Olot @MuseusOlot · 12 de juny Els @MuseusOlot es troben situats en edificis singulars ben coneguts: #MuseuGarrotxa a l'edifici #Hospici #Olot, data de finals s.XVIII i és obra de Ventura Rodríguez. Va ser remodelat a principis dels 80, i acull tbé@catpaisatge #MuseumWeek #IartésatorreuMW #olotcultura

Cerca al Twitter

Registra-t'hi ara per obtenir la teva pròpia cronologia personalitzada.

Registra't

Potser t'agrada

- Territori @Territori Segueix
- COAMB @COAMBCat Segueix
- Medi ambient @mediambientcat Segueix

Mostra'n més

Què està passant

És tendència a: Espanya Vikingo 1.635 tuits

És tendència a: Espanya Iglesias 12,5m tuits

El Televi... · 7 de juny de 2021 Telecinco marea al público de 'Supervivientes' con una decisión insólita con sus galas

Esperan... · 7 de juny de 2021 HORÓSCOPO SEMANAL

POSTS TAGGED

07

---

documentació

7.1.

Centre de Documentació del Paisatge

El Centre de Documentació de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, creat l'any 2006, és l'únic d'aquestes característiques a l'Estat Espanyol i un dels pocs existents arreu d'Europa. Es tracta d'un espai físic i virtual, gratuït i obert a tothom, on es recull, s'organitza i es difon informació de tota mena referida al paisatge en general (des de l'urbanisme, l'ecologia, la salut o l'arquitectura i passant per la fotografia, el cinema, o la literatura), tot posant un èmfasi especial en els casos català i europeu. Actualment el seu fons és de més de 4.500 documents, que es cataloguen al Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques de les Universitats de Catalunya (CCUC).

Les seves funcions principals són donar suport als tècnics de l'Observatori del Paisatge en el desenvolupament de la seva activitat i als treballs de recerca sobre paisatge realitzats per institucions o particulars, i oferir la màxima informació actualitzada i de qualitat a les persones interessades en el paisatge. Per aconseguir-ho ofereix els següents serveis:

- Consulta del fons: els fons és d'accés públic i només cal concertar cita prèvia o fer consultes via correu electrònic o telèfon (centre.documentacio@catpaisatge.net).
- El centre està adherit al servei de préstec interbibliotecari del CSUC.
- Intercanvi d'informació i documentació amb organismes, institucions i investigadors.
- Espai polivalent, que ha esdevingut el punt de benvinguda de les visites que rep l'entitat, i que permet acollir grups de màxim 40 persones.

A banda de les consultes dels tècnics propis de l'Observatori del Paisatge, aquest 2020 s'han rebut 30 consultes, la majoria via correu electrònic, i ha fet estada, durant el mes de juliol, Miguel Ángel Lozano, investigador del Programa de EIDUM d'Arts i Humanitats de la Universitat de Murcia.

Pel que fa a les activitats dutes a terme a la sala del centre de documentació aquest any han estat dues. El 31 de gener els alumnes de l'assignatura "Paisatges emergents" de la Universitat Pompeu Fabra i el 22 de novembre una xerrada sobre literatura i natura a càrrec d'Antonio Sandoval, en el marc de la seva estada a Faberlull (veure punt 6.4).

El centre de documentació forma part de diverses xarxes. En l'àmbit català la xarxa informal DocAmbCat; en l'estatal, la xarxa RECIDA (Red de Centros de Información y Documentación Ambiental) i en l'àmbit europeu la Xarxa de centres de documentació de paisatge promoguda des de l'Observatori del Paisatge, totes elles amb l'objectiu de donar el millor servei als usuaris.

7.2.

Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge

L'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, creat l'any 2017, és una eina dinàmica per produir, compartir, difondre i fer circular imatges dels paisatges de Catalunya i va néixer amb la finalitat de promoure el coneixement, l'estudi, la conscienciació, la gestió i l'ordenació del paisatge. L'Arxiu conté un ampli ventall d'imatges digitals dels paisatges contemporanis catalans procedents de l'activitat de l'Observatori a més d'aportacions d'altres institucions, entitats, fotògrafs i particulars.

L'Arxiu és, doncs, una eina en constant actualització, i oberta a col·laboracions ben diverses, des de l'àmbit professional a l'artístic, passant pels aficionats a la fotografia.

L'Arxiu s'ha desenvolupat gràcies a la participació de l'empresa Aigües Ter Llobregat, Concessionària de la Generalitat SA, que ha col·laborat durant uns anys amb l'Observatori del Paisatge. Aquest any però, per motius aliens a l'Observatori, no hem comptat amb el suport de l'empresa ATLL i això ha significat que s'ha hagut de prescindir de la persona de suport que hi havia per aquest projecte. Les tasques que desenvolupava eren les de penjar i catalogar noves fotografies, validar les imatges que pengen els usuaris a través del web i altres tasques de suport en la difusió de l'arxiu.

L'Arxiu persegueix els següents objectius:

ARXIU D'IMATGES DE L'OBSERVATORI DEL PAISATGE DE CATALUNYA

Sensibilitzar

Un dels objectius de l'Arxiu és el de potenciar el coneixement del patrimoni paisatgístic català, promoure la fotografia de paisatge com una eina per a la seva gestió i ordenació, i sensibilitzar sobre paisatge en el sentit ampli.

Compartir

L'Arxiu promou l'ús, la circulació i fins i tot la creació d'imatges derivades i obre la porta a la recontextualització i a la reinterpretació.

Dinamitzar comunitats

L'Arxiu ofereix continguts a les comunitats de fotografia de paisatge existents a Internet i al mateix temps dinamitza i incentiva el diàleg, la difusió, la reflexió i l'acció en relació amb el paisatge a través de les xarxes socials (**Instagram, Facebook i Twitter**).

Catalogar i preservar

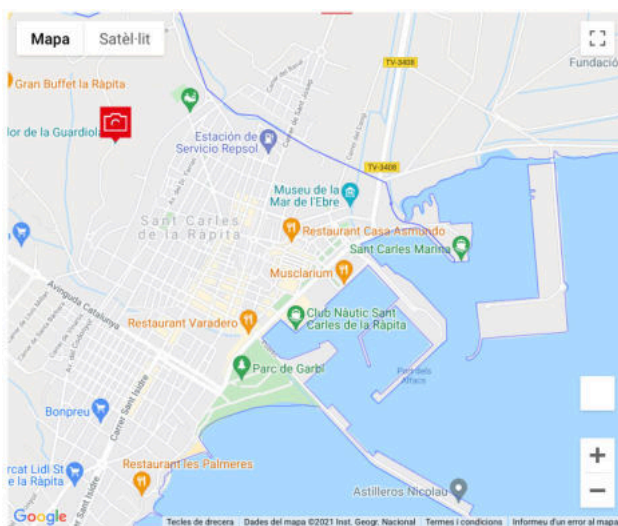
L'Arxiu pretén catalogar i preservar imatges digitals en origen dels paisatges contemporanis catalans amb l'objectiu que puguin ser consultades per les pròximes generacions.

Durant l'any 2020 la tasca principal en aquest projecte ha estat la de geolocalitzar imatges. El mes de gener es va fer visible un nou sistema de cerca que consisteix en un **mapa on es visualitzen les fotografies geolocalitzades de l'arxiu**. Aquesta eina permet als usuaris visualitzar i localitzar més ràpid les imatges del fons. A partir de les coordenades de gps de latitud i longitud (utilitzades per Google maps), que es recullen a l'hora de catalogar les imatges, es pot saber la localització exacte des d'on s'ha fet la fotografia i visualitzar-la en el mapa. Com que no totes les imatges de l'arxiu disposen d'aquesta informació s'està treballant per oferir cada vegada més fotografies geolocalitzades.

Un altre aspecte que s'ha reforçat aquest any, amb el suport d'una especialista en comunicació digital, és la difusió a través de la xarxa d'Instagram. A través d'aquesta xarxa i entre el dilluns 16 i el diumenge 29 de novembre es va organitzar una campanya per recollir imatges de paisatges de la pedra seca: barraques, murs, forns, aljubs..., col·laborant així amb la Setmana de la Pedra Seca. En total es van penjar a través del web de l'arxiu 37 fotografies.

Sempre que és possible es fa difusió de l'Arxiu d'Imatges, com per exemple a la jornada del CCUC, celebrada el 30 de gener, on es van presentar projectes i serveis de biblioteques que integren el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya, entre ells l'Arxiu d'Imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

Al finalitzar l'any l'arxiu ofereix 2.460 imatges catalogades.

Identificador del registre: 0000005781

Autor: Salinas, Jordi

Data: 16/4/2018

Unitat de paisatge: Delta de l'Ebre

Municipi: Sant Carles de la Ràpita

Observacions: Vista des del mirador de Sagrat Cor (Torre de la Guardiola)

Deltas de tradició agrària de regadiu: els paisatges dels deltas (Ebre,

Liobregat i Tordera) són el resultat d'una notable colonització agrícola, basada

en la dessecació d'aiguamolls, la parcel·lació dels camps i la construcció de

canals de reg. Iniciada a mitjan segle XIX i culminada a la segona meitat del

segle XX. El paisatge del delta de l'Ebre, el delta més gran de Catalunya, és

una combinació d'arrossars, canals, sèquies, margjals, ullals i canyissars, i de

poblament tradicional agrícola dispers, envoltat d'horta.

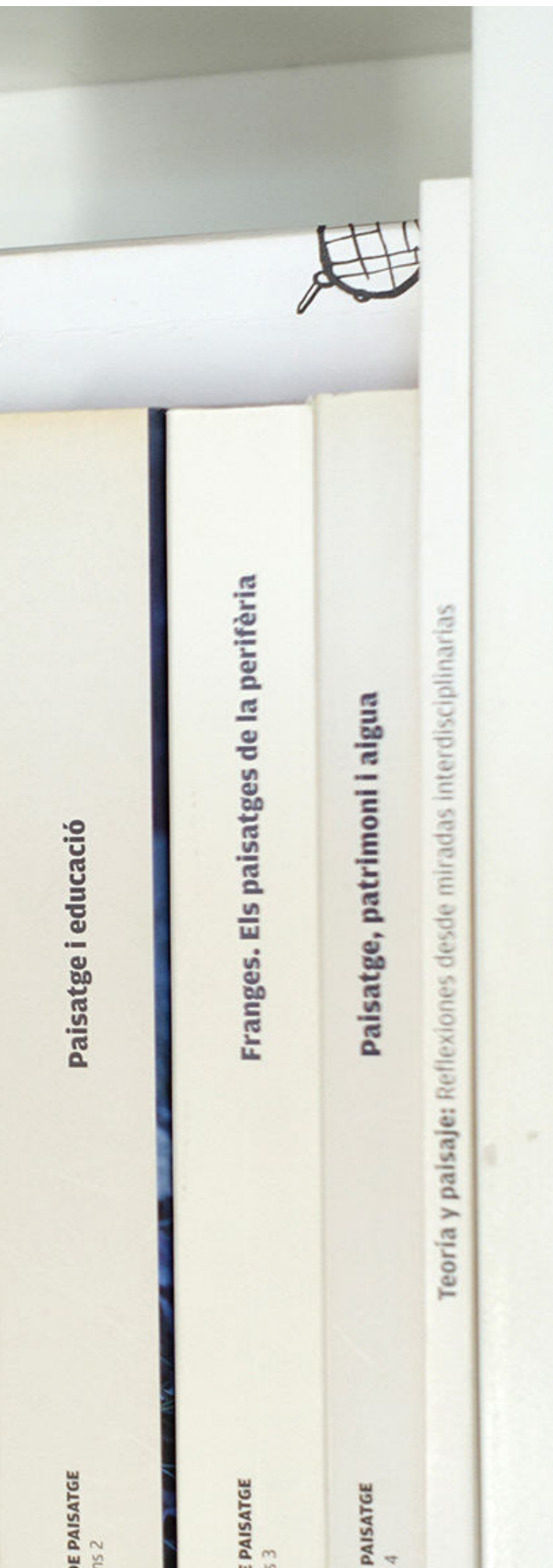

VENTA

VENIR

VENIR

08

---

publicacions

PAISATGES DE L'AIGUA

03

The Landscape Catalogues. Methodology

Landscape Observatory | DOCUMENT

The Landscape
of Catalonia

Methodology

CLARA NURIOLA

HE CAMINAT
TOTS ELS CARRERS
D'OLOT

Reptes en la cartografia del paisatge

Paisatge i salut

Paisatge i educació

Franges. Els paisatges de la perifèria

CS DE PAISATGE
S 3

DE PAISATGE
IONS 1

DE PAISATGE
IONS 2

E PAISATGE
S 3

8.1.

Edicions de llibres i documents

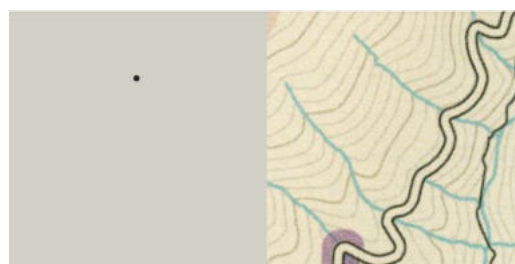
Quinze anys

L'any 2020 es van celebrar quinze anys de la creació de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, per aquest motiu es va elaborar una publicació que recull quinze conceptes i reflexions que ressonen amb els objectius, tasques i raó de ser de l'entitat així com amb els paisatges de Catalunya i els seus valors. Amb el suport de l'obrador artesà La Bibliogràfica, es va crear un disseny original on cadascun d'aquests quinze conceptes van acompanyats de fotografies de l'Arxiu d'imatges de l'Observatori o relacionades amb les d'activitats dutes a terme durant aquests anys. Els conceptes escollits, entre tot l'equip de l'Observatori, són els següents: viatge, lloc, coneixement, emoció, mirades, valors, comunitat, laboratori, acció, mirall, colors, atmosferes, diàleg, ponts, franja.

El llibre està disponible en format digital, al web de l'Observatori, des del mes de gener de 2021.

La carretera en el paisatge

L'any 2020 es va acabar la tasca de revisió de les gal·lerades i impressió del llibre **La carretera en el paisatge**. La publicació recull les ponències del seminari internacional que amb el mateix nom van organitzar l'Observatori del Paisatge i la Secretaria d'Infraestructures i Mobilitat del Departament de Territori i Sostenibilitat el mes de maig de 2018. El llibre, s'ha publicat dins la col·lecció "Plocs de paisatge" de l'Observatori del Paisatge, i tracta la relació carretera-paisatge des de diferents punts de vista. La publicació ha estat finançada per la Direcció General de Turisme del Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

**quinze
anys**

.....

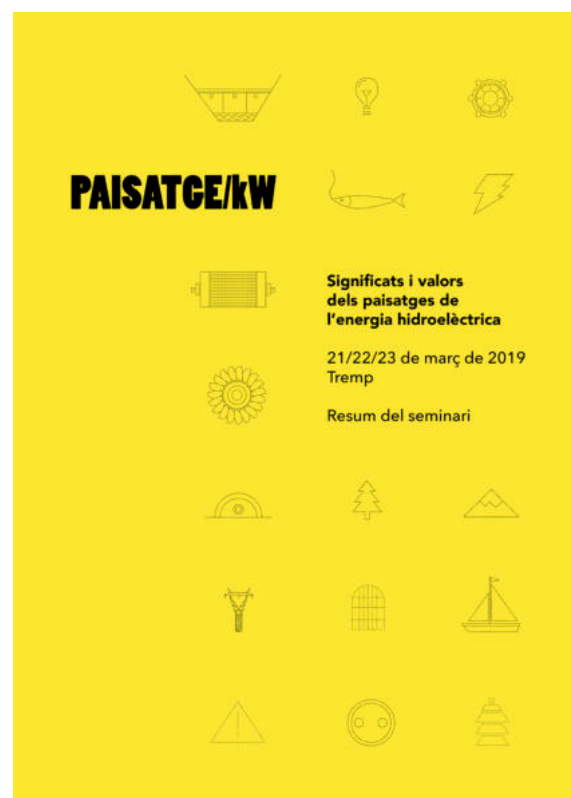

Resum del seminari Paisatge/kW. Significats i valors dels paisatges de l'energia hidroelèctrica

Fruit del seminari organitzat l'any 2019, Paisatge/kW. Significats i valors dels paisatges de l'energia hidroelèctrica, aquest 2020 s'ha publicat un **resum en format digital** elaborat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'associació Pirineus.watt i l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA).

Aquest document, és el resum de les ponències presentades al seminari, on experts, investigadors, acadèmics, especialistes i els actors pirinencs van debatre quines són les noves imatges i els nous significats que ens transmeten aquestes gegantines obres d'enginyeria i els paisatges que han generat; analitzar com i per què estan derivant avui cap a un clar procés de patrimonialització, i explorar les seves possibilitats de dinamització territorial a partir de nous usos recreatius encara avui poc definits. El resultat és una aproximació a aquests paisatges amb una dimensió transversal i polièdrica, oferint-nos múltiples mirades: energètica, patrimonial, estètica, territorial, econòmica, urbanística o turística, entre d'altres.

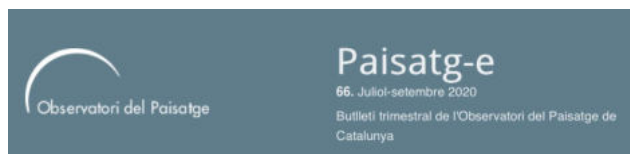
8.2.

Elaboració i distribució trimestral del butlletí *Paisatg-e*

Durant l'any 2020 s'han redactat i distribuït 4 edicions i a finals d'any tenia 2.232 subscriptors.

El **butlletí *Paisatg-e*** és un butlletí electrònic trimestral amb l'objectiu de difondre informació de referència sobre paisatge a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional. És una eina d'opinió, informació i conscienciació que inclou notícies del mateix Observatori de Paisatge, novetats destacades sobre paisatge, nous documents i normativa, referències bibliogràfiques, webs d'interès, articles apareguts als mitjans de comunicació, agenda d'activitats, seminaris i conferències i una galeria d'imatges, entre d'altres informacions.

El número de subscriptors a 31 de desembre de 2020 són 2.232 repartits de la següent manera: 1.183 en la versió catalana, 792 en versió castellana i 257 en versió anglesa.

8.3.

Elaboració i distribució setmanal del butlletí *Dietari de Paisatge*

El ***Dietari de Paisatge*** és un recull electrònic setmanal de l'Observatori del Paisatge que ofereix una selecció de notícies sobre paisatge publicades en els principals mitjans de comunicació escrits del món, amb un èmfasi especial en les novetats referides a Catalunya.

Aquest butlletí digital va néixer el juny de 2005 amb l'esperit de fer disponible, d'una manera senzilla i ràpida, informació d'actualitat en temes de paisatge a persones interessades en la temàtica. Durant el 2020 s'han enviat 47 dietaris i hi havia 1.219 subscriptors.

Des de l'Observatori es continua fent la recerca diària de notícies de temàtica paisatgística, en diverses llengües, i una tria d'aquestes es publiquen també a la portada del web. La selecció setmanal de notícies de més interès paisatgístic intenta respectar un equilibri de llengües (català, castellà, anglès, francès, italià i portuguès) i temàtiques, tot prioritzant les notícies que fan referència a Catalunya.

8.4.

Elaboració i distribució mensual del butlletí *Agenda de Paisatge*

Agenda de Paisatge és un butlletí digital amb informació sobre congressos, jornades, cursos, conferències, presentacions, sortides, premis i exposicions d'arreu del món, però amb un especial èmfasi en les que se celebren a Catalunya.

El butlletí s'edita en quatre idiomes, és de distribució mensual (si bé aquest 2020 s'ha enviat només en 10 ocasions) i recull les activitats dels tres mesos següents a l'enviament. És una publicació que vol ser de gran utilitat pels agents més directament implicats en l'estudi i la gestió del paisatge i, en general, per qualsevol persona interessada en el paisatge.

A finals de 2020 hi havia 1.864 subscriptors d'arreu del món. Cada vegada es reben més peticions per incloure activitats a l'agenda; són activitats relacionades amb paisatge i provenen tant de particulars com d'organitzacions i entitats.

L'OBSERVADOR

15è aniversari de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

Maguelonne Déjeant-Pons
Secretària executiva del Consell europeu del paisatge, Consell d'Europa

La xarxa mundial que creem fa que al nostre entorn de la ciutat de l'Observatori del Paisatge de Catalunya sigui en unes circumstàncies especials, per compler i celebrar. A tot això, els aniversaris són sempre una bona excusa per reflexionar sobre el nostre recorregut i la feina que encara queda per fer [1]

MOSAIC

Disponble el document "Carreteres, paisatge i turisme", que explora un model de carreteres d'interès paisatgístic.

El document, fruit de la col·laboració entre la Direcció General de Turisme del Departament d'Empresa i Consum i el Observatori del Paisatge, planteja una nova mirada i un nou model per a Catalunya que entenen la relació entre les carreteres, el paisatge i el turisme. Podeu consultar el document complet [aquí](#). [1]

Nova publicació. El Catàleg de paisatge de les Comarques Centrals

L'Observatori del Paisatge i el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya han publicat el **Catàleg de paisatge de les Comarques Centrals**. És el típic catàleg que es publica en forma de llibre i ha estat posat a disposició pública a un preu simbòlic amb la Diputació de Barcelona. Es pot consultar [aquí](#). [1]

8.5.

Elaboració d'articles

Articles escrits pels membres de l'Observatori del Paisatge durant aquest 2020:

- Sala i Martí, Pere. “De la caracterización a la acción. Los Catálogos de Paisaje de Cataluña y su aplicación en la planificación”, dins Armando Alonso Navarrete, Martín Manuel Checa-Artasu (coord.). *Legislación y paisaje. Un debate abierto en México*. México: Universidad Autónoma Metropolitana, Unidad Ascapotzalco, p. 219-235.

- Sala i Martí, Pere; Salhi, Adil; Rida Alilou, Mohamed; Benabdelouhab, Sara [et al.]. “Assessment of Geosites in Northern Morocco: Diversity and Richness with Potential for Socioeconomic Development”, *Geoheritage*, vol. 12, 88.

- Puigbert, Laura. “Paisajes sanos y paisajes insanos”, dins Martha Fajardo; Lucas Peries (eds.). *El paisaje a través de mi ventana. Crónica ilustrada del paisaje en los tiempos del coronavirus*. Córdoba: Universidad Católica de Córdoba, p. 89.

- Sala i Martí, Pere. “Herramientas para la gestión y ordenación del paisaje con las comunidades”, dins Ricardo Nogueira Martins; Suzane Bevilacqua Marcuzzo. *Gestão, conservação e promoção de áreas protegidas: diálogos ibero-brasileiros*. [Llibre digital]. [S.l.]: Laboratório da Paisagem, p. 130-132.

- Sala i Martí, Pere. “Los catálogos de paisaje, hoy”, *Paisaje. RAP Boletín de la Red Argentina del Paisaje*. Septiembre 2020, p. 1-2.

- Sala i Martí, Pere; Francesc Rodríguez. “El valor dels nostres paisatges”, *Àrnica. Revista Naturalista dels Pirineus*, núm. 1, p. 10-13.

09

---

recerca

9.1. Projecte europeu “Savingscapes”

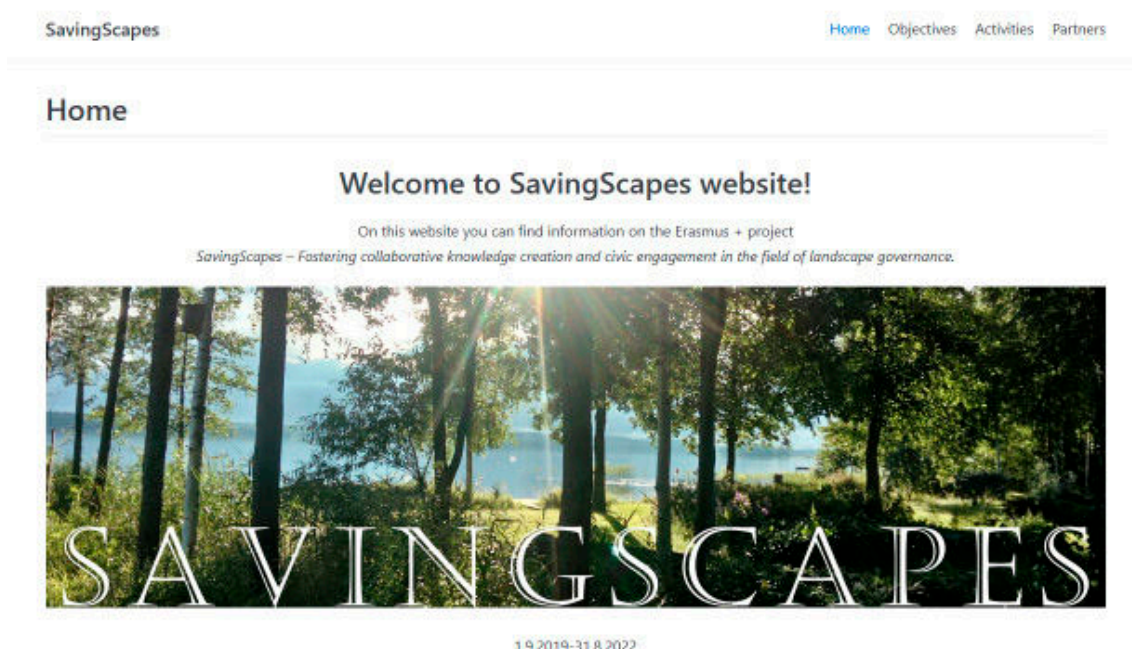
L'Observatori del Paisatge és un dels socis del projecte Erasmus+ anomenat SAVINGSCAPES. Es tracta d'un projecte on hi participen socis acadèmics i no acadèmics de Catalunya, Finlàndia, Holanda i Itàlia.

En el cas de Catalunya, el soci principal del projecte és la Universitat de Girona i els dos socis no acadèmics són la Diputació de Girona i l'Observatori. El coordinador general és la University of Eastern Finland (UEF).

L'objectiu principal del projecte és millorar la sensibilització paisatgística i la governança dels paisatges culturals i naturals mitjançant intervencions d'aprenentatge innovadores a nivell universitari. El projecte se centra en la importància dels moviments socials i la societat en general en la preservació i gestió dels paisatges. L'Observatori aportarà el seu coneixement d'iniciatives vinculades amb la temàtica del projecte i s'implicarà especialment en la generació de materials educatius a nivell universitari i en la creació d'una caixa d'eines metodològica per tal d'abordar aquesta relació

entre el paisatge i la implicació de la societat en la seva protecció i gestió. També s'implicarà en la realització del workshop amb estudiants de les quatre universitats participants que se celebrarà a Girona durant el 2022.

A causa de la situació d'excepcionalitat sanitària causada per la COVID-19, durant el 2020 no s'han pogut realitzar les reunions i workshops presencials que estaven previstos (per exemple, s'ha ajornat el workshop que s'havia de celebrar a Girona durant la tardor del 2020) i s'ha hagut de reformular part del projecte. Tot i amb això, durant el 2020 s'han efectuat diverses reunions de coordinació, s'ha avançat amb la feina corresponent amb la generació de continguts i durant la tardor s'han celebrat diverses conferències telemàtiques sobre experiències que poden contribuir a la millora metodològica del projecte.

9.2.

Recerca pròpia de l'Observatori

Amb l'objectiu de generar coneixement i esdevenir un focus de divulgació d'idees en relació amb el paisatge, l'Observatori desenvolupa la seva pròpia recerca, pensada per donar suport a bona part dels projectes presentats en aquest pla de treball. L'Observatori també impulsa la investigació sobre paisatge a partir d'acollir personal investigador català, espanyol i europeu, que poden venir amb beques de formació. En aquests casos, des de l'Observatori del Paisatge es fa un seguiment de la recerca desenvolupada i s'assessora els becaris quan és necessari.

Durant l'any 2020, es va fer recerca en l'àmbit de les carreteres paisatgístiques i el tractament jurídic del paisatge en la legislació autonòmica i estatal.

10

Col·laboració
en altres
iniciatives i
projectes

10.1.

Participació en diverses iniciatives i conferències de paisatge europees i internacionals

L'estructura de l'Observatori del Paisatge, basada en un model de cooperació entre administracions, societat civil, entitats i empreses, ha tingut molt ressò al món, i és font d'inspiració per a altres observatoris del paisatge semblants que s'estan creant arreu. Per aquesta raó, l'Observatori del Paisatge de Catalunya ha estat cridat diverses vegades a explicar el funcionament i la composició de l'ens. Alguns exemples són Holanda, França, Bèlgica, Portugal, Alemanya, Xipre, Argentina, Colòmbia, Equador, Panamà, Uruguai, Xile, Irlanda, Finlàndia, el Líban, o les regions de Västra-Götaland i d'Escània (Suècia), de Brussel·les i de Flandes (Bèlgica), i de Calàbria, Toscana i Veneto (Itàlia).

Per altra banda, l'Observatori és convidat a un gran nombre de trobades internacionals i espais de discussió i difusió per aportar el seu coneixement i experiència en les polítiques de paisatge de Catalunya. Per exemple, és convidat habitual dels fòrums de paisatge organitzats per CIVILSCAPE, associació internacional que agrupa organitzacions de la societat civil dedicades a la protecció, gestió i ordenació del paisatge a Europa, i una referència a Europa en l'àmbit de l'impuls al Conveni europeu del paisatge. L'Observatori va ser nomenat membre d'honor d'aquesta entitat internacional l'any 2015.

[ABOUT US](#) [THE NETWORK](#) [THE CONVENTION](#) [CONTACT US](#)

[NEWS](#) [EDUCATION](#) [RESEARCH](#) [2020 CONFERENCE](#) [2021 LECTURE SERIES](#) [EN-ROUTE SEMINARS](#) [NEWSLETTER](#)

You are here: [Home](#) / UNISCAPE 2020 CONFERENCE

2020 CONFERENCE

- > [SETTING THE SCENE](#)
- > [REGISTRATION](#)
- > [PROGRAMME](#)
- > [GUEST SPEAKERS](#)
- > [THEMATIC SESSIONS](#)
  - > [A. LANDSCAPE POLICY AND GOVERNANCE](#)
  - > [B. LANDSCAPE DESIGN AND TIME](#)
  - > [C. OBSERVING LANDSCAPE](#)
  - > [SPECIAL SESSIONS](#)
    - [AGRICULTURE AND FOREST HERITAGE](#)
    - [LANDSCAPE ATELIERS](#)

UNISCAPE 2020 CONFERENCE

20th Anniversary Celebration of the European Landscape Convention

Cultivating the Continuity of European Landscapes
New Challenges, Innovative Perspectives

Florence, 16 - 17 October 2020

10.2. Assessorament i col·laboració amb la Iniciativa Latinoamericana del Paisaje (LALI)

L'octubre de 2012 es va aprovar a Colòmbia la **Iniciativa Latinoamericana del Paisatge** (LALI), declaració de principis ètics per promoure el reconeixement, la protecció, la gestió i la planificació dels paisatges llatinoamericans mitjançant l'impuls de projectes i acords. Des de llavors, diferents institucions i entitats llatinoamericanes vinculades a la Iniciativa han proposat a l'Observatori del Paisatge de Catalunya que realitzi tasques d'assessorament pel desenvolupament de la seva principal activitat (cartes nacionals de paisatge, normativa de paisatge en els seus respectius països, congressos, etc.).

Des d'aquesta data, l'Observatori ha participat en els fòrums que l'entitat ha organitzat a Medellín (Colòmbia); Guayaquil (Equador); Ciudad de Panamá (Panamà), on va coordinar un taller internacional sobre paisatge i món local; Armenia (Colòmbia), on va coincidir amb la celebració del Simposi internacional "Pensar y sentir el paisaje", i el 2019 va ser invitat a Valparaíso (Xile), on va coincidir amb la celebració del II Simposi internacional "Pensar y sentir el paisaje".

El 2020 l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb aquesta entitat, i ha participat en el Foro LALI 2020 (23 de juliol de 2020), i en el Seminari sobre Catàlegs de Paisaje en Latinoamérica (27 d'agost de 2020).

INICIO

QUIÉNES SOMOS

NODOS LALI

BLOG

EVENTOS

CONT

SESIÓN SEMILLA

HACIA UN CONVENIO
LATINOAMERICANO
DEL PAISAJE

FEBRERO 22
14:45 EST

LALI INICIATIVA LATINOAMERICANA DEL PAISAJE

PARTICIPA REGISTRÁNDOSE EN TNOOC-FESTIVAL.COM

**EL PAISAJE
a través de mi ventana**

Crónica ilustrada del paisaje en los tiempos del coronavirus

CONVOCATORIA

Mi Lugar,
Listos,
¡Acción!

Si yo fuera alcalde/sa...

Fecha límite de entrega: 26 de marzo
Envía para: info@cerrosdebogota.org
¿Dudas? info@redcerros.org
WhatsApp: Diana: + 57 310 8837925 Beatriz: + 571 969 162 190

LALI INICIATIVA LATINOAMERICANA DEL PAISAJE

CONVERSATORIO
LALI INVESTIGA

10.3.

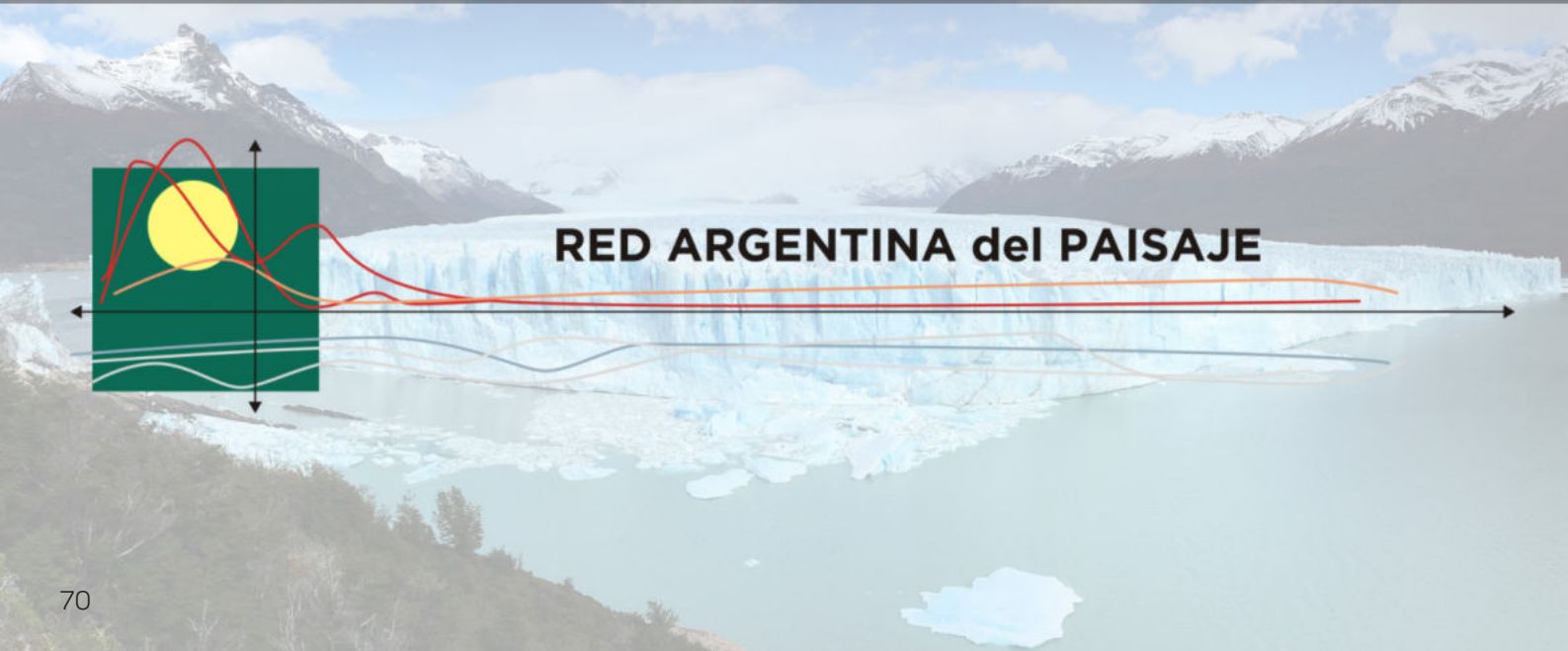
Assessorament i col·laboració amb la Red Argentina de Paisaje

L'Observatori del Paisatge assessorava l'entitat Red Argentina del Paisaje (RAP), molt vinculada a la societat civil argentina (les dues entitats van firmar un conveni marc de col·laboració el setembre de 2013). La xarxa es distribueix per dinou ciutats argentines, i treballa en la constitució de diversos observatoris del paisatge (Observatorio de Buenos Aires, Observatorio Mendocino, Observatorio de Rosario) en cadascun dels seus nodes, amb uns objectius molt semblants als de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. El conveni assenyala explícitament que el node de Buenos Aires de la Red Argentina del Paisaje té molt en compte les metodologies desenvolupades a Catalunya a l'hora de portar a terme la seva activitat. En aquest sentit, l'experiència catalana pot ser de gran utilitat amb vista a elaborar els seus catàlegs de paisatge. Els catàlegs argentins han de generar les directrius per assessorar els municipis en el seu planejament territorial i en el cas del

node de Buenos Aires s'ha començat amb el municipi d'Exaltación de la Cruz, situat a 80 km al nord-oest de la capital.

Des de la signatura del conveni l'any 2013, l'Observatori també ha col·laborat en l'organització de la vuitena edició de la jornada "Paisajeurbe" (2014), el taller "Construcción colectiva de nuestro paisaje" (2015) i en l'organització de la desena edició de la jornada 'Paisajeurbe, Gestión, planificación y políticas del paisaje' (2016), a Buenos Aires. També va participar el 2018 en el Simposi organitzat amb motiu dels deu anys de l'entitat argentina.

El 2020 l'Observatori del Paisatge ha continuat la tasca de col·laboració amb aquesta entitat, i en l'assessorament en l'organització de les seves respectives activitats i del catàleg de paisatge de l'àrea de San Luís.

10.4.

Altres col·laboracions

Durant l'any 2020 l'Observatori del Paisatge ha continuat assessorant i participant en altres iniciatives i projectes. Són, entre d'altres, les següents:

Membre del Patronat del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), en representació de la Generalitat de Catalunya

Membre de la Comissió Assessora Fundació del Paisatge de Lleida

Membre de la Comissió Tècnica per al desplegament del Pla Cartogràfic de Catalunya i de la Directiva INSPIRE

Col·laboració amb l'Escola d'Art i Disseny de la Diputació de Tarragona.

Membre de la Comissió assessora de la Fundació Agroterritori

Membre del Grup de Seguiment del projecte POLYFARMING

Membre del Consell assessor del projecte Laboratori MeLANinE dins del programa de recerca "Mediterranean Landscape Emergency"

Membre del consell assessor del Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya

Membre del Consell assessor de l'Observatori de la Universitat de Porto Membre Corporatiu d'IFLA-Europe

Membre de la comissió de seguiment estratègic de l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC)

Membre de l'Associació per la pedra seca i l'arquitectura tradicional

Membre de la Comissió Tècnica de la Carta Europea de Turisme Sostenible a la Garrotxa

Membre del Comitè de seguiment del pla de paisatge Paeria de Cervera

Membre de la Comissió del Paisatge i la Sostenibilitat del Priorat-Montsant-Siurana

Membre del Comitè científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

Membre de l'Agrupació Sectorial del Campus de Patrimoni Natural i Cultural de la Universitat de Girona

Membre de l'Agrupació Sectorial del Campus de Cohesió i Compromís Social de la Universitat de Girona

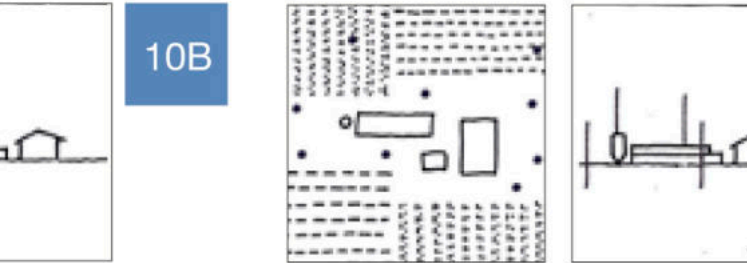
Membre del Comitè d'Actors del projecte MIDMACC, adaptant la muntanya mitjana al canvi climàtic coordinat pel CREAF (2019-2024)

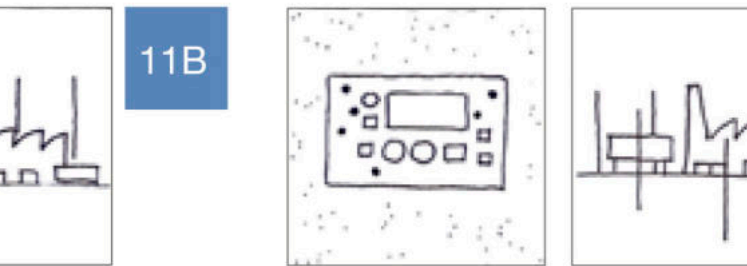
Indicators

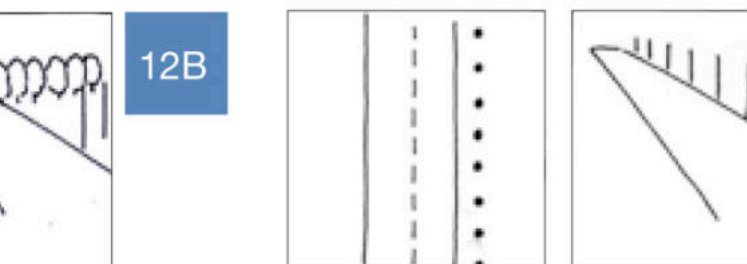
9B

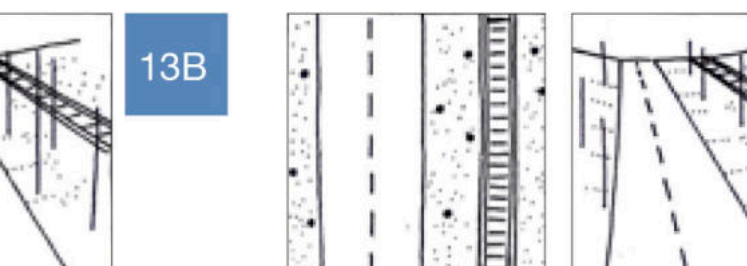
10B

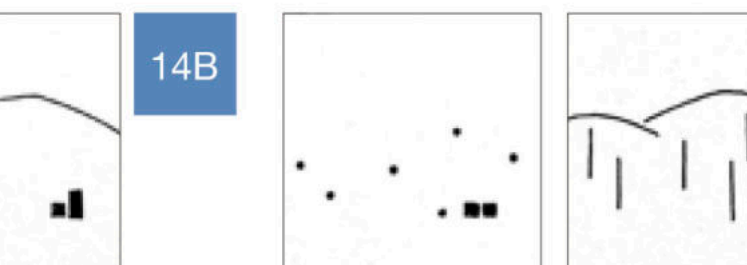
11B

12B

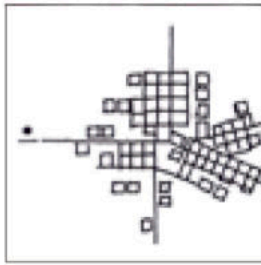
13B

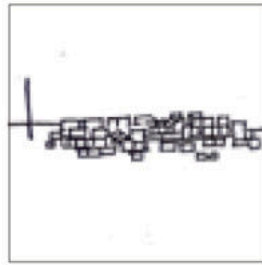
14B

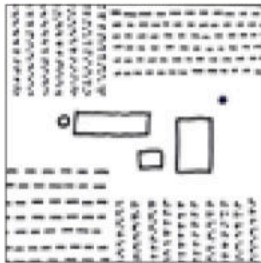
PAISATGES CONSTRUÏTS p. 98

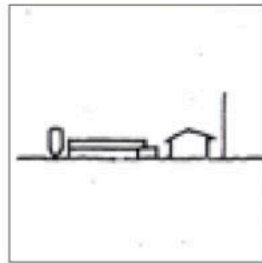
9A

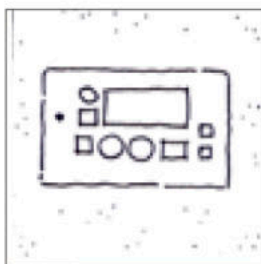
9B

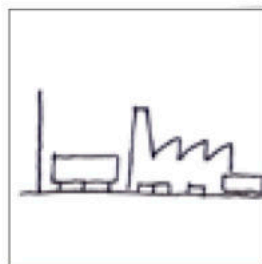
10A

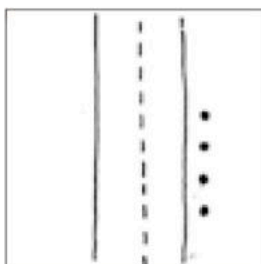
10B

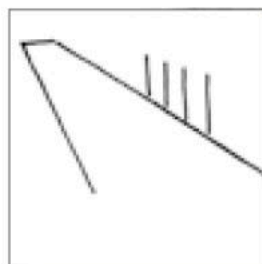
11A

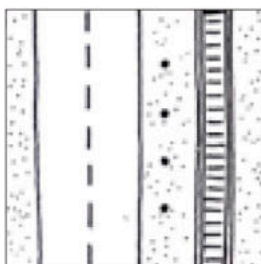
11B

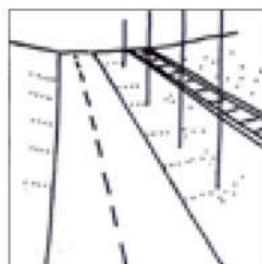
12A

12B

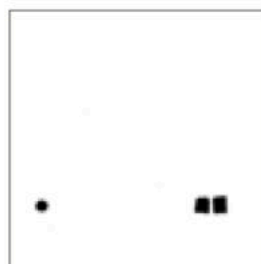

13A

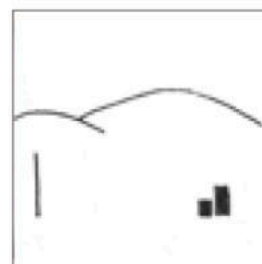

13B

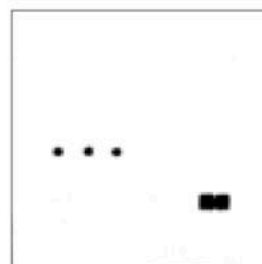
FITES PAISATGÍSTIQUES p. 104

14A

14B

indicadors

consultes ateses:

78

publicacions:

2

visites web catpaisatge.net:

usuaris: 32.828
sessions: 50.032
mitjana mensual usuaris: 3.000
procedència: 75% Espanya
percentatge de retorn: 83,4%

butlletins:

subscripcions: 5.315
butlletins enviats: 61

xarxes socials:

facebook: 2.886 seguidors
twitter: 6.271 seguidors
instagram: 936 seguidors
vimeo: 160 vídeos

20

indicadors econòmics*

personal:

268.610,11 €

arxiu d'imatges:

5.660,44 €

congressos, tallers i jornades:

2.836,50 €

publicacions:

25.301,41 €

centre de documentació:

570,30 €

* Podeu consultar els comptes anuals de l'exercici 2020 a www.catpaisatge.net, al portal de transparència, un cop estiguin aprovats pel Consell Rector.

2020

L'organigrama de treball
l'Observatori del Paisatge
a finals de 2020 és el següent:

Director

Pere Sala i Martí

Àrea tècnica

Gemma Bretcha, tècnica de gestió

Jordi Grau, tècnic de gestió

Anna Jiménez, tècnica de gestió

Laura Puigbert, llicenciada

Àrea administrativa

Anna Montero, auxiliar administratiu

Montse Vila, tècnica de gestió

Recull de premsa

Recull de premsa: selecció d'alguns articles i notícies

Publicació: Geografiadelspirineus.blogpost.com

Data: 23 de gener de 2020

Autor: Òscar Alemán

Titular: Idees clau dels catàlegs de paisatge i el catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran

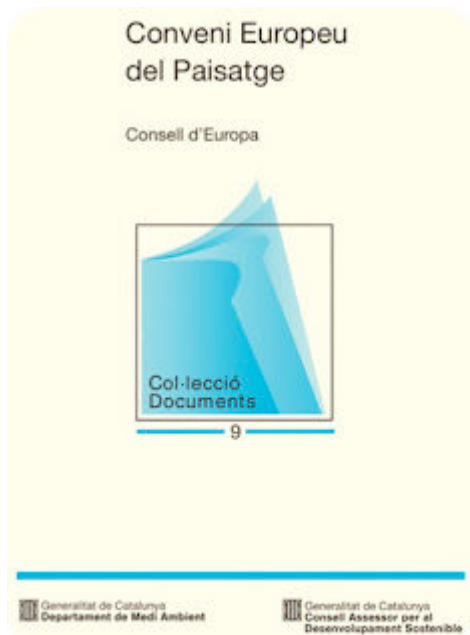
Publicado por [Òscar Alemán Milán de gener 23, 2020](#)

Idees clau dels Catàlegs de Paisatge i el Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran

A continuació es presenten les idees clau per comprendre els [Catàlegs de Paisatge](#) i molt en concret el [Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran](#). Aquest treball es va fer dins de l'assignatura de **Diagnosi i Planificació Ambiental** del **Grau de Geografia i Ordenació del Territori de la UAB** amb el Jordi Nadal com a professor. La presentació la dividirem en dues parts, la primera serà per conèixer el que són els catàlegs de paisatge, què contenen, com s'elaboren i quines funcions tenen. I en la segona part, aprofundirem en el Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran, la seva estructura i els seus objectius de qualitat paisatgística. Val a dir que, la definició de catàleg de paisatge està incorporada a la [Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya](#). Textualment diu que, són els documents de caràcter descriptiu i prospectiu que determinen la tipologia dels paisatges de Catalunya, n'identifiquen els valors i l'estat de conservació i proposen els objectius de qualitat que han de complir. Que bàsicament, el que es vol dir és que **els catàlegs de paisatge han d'identificar i caracteritzar el paisatge, avaluar-lo i obtenir-ne uns objectius de qualitat**.

CEP.Font: http://www.gencat.cat/mediamb/publicacions/monografies/conveni_europeu_paisatge.pdf

El punt de partida dels catàlegs, i bé, en definitiva de la sensibilitat sobre el paisatge per part de l'Administració, està en el **Conveni Europeu del Paisatge**. En el conveni, també, ja es fa una aproximació a la definició de **paisatge**, que l'entén com **el territori tal com el percep la població i com a resultat de la interacció de factors naturals i humans**. Simplificant, podríem dir que paisatge és **territori+cultura**, un medi ambient, més o menys natural o més o menys antropitzat, però que sigui com sigui l'ésser humà hi percep uns vincles i unes emocions en sentir-lo. D'altra banda, els catàlegs no estan gaire desenvolupats a nivell internacional i les referències no són moltes, però cal destacar la influència en els catàlegs de Catalunya dels catàlegs d'Anglaterra, els atles de França o les biografies d'Holanda, entre d'altres. Val a dir també, que els catàlegs estan impulsats i subjectes a la Llei de paisatge que atorga als catàlegs funcionalitats per la planificació territorial establint que dels objectius de qualitat que se n'extreguin hi poden sorgir directrius a nivell de norma dins els **Plans Territorials Parcials (PTP)**, per tant, és lògic que els àmbits d'aplicació dels catàlegs de paisatge siguin els mateixos que els àmbits funcionals dels Plans Territorials Parcials, pel que, Catalunya queda dividida en 8 àmbits geogràfics per atendre els catàlegs de paisatge.

Àmbits geogràfics dels catàlegs.

Font: http://www.catpaisatge.net/cat/catalegs_documentacio.php

Pel que fa al contingut, tots **els catàlegs de paisatge han d'incorporar un inventari dels valors paisatgístics, dels espais singulars, i identificar els processos que incideixen o han incidit en la configuració del paisatge.** També, la caracterització de les **unitats de paisatge** com estructures coherents, la definició d'objectius de qualitat paisatgística, i les seves corresponents mesures i accions per dur-los a terme. Podríem dir que, la columna vertebral dels catàlegs és l'estudi fet a partir de les unitats de paisatge. Aquestes són una porció de territori on en tota la seva amplitud es combinen una sèrie de **components paisatgístics de naturalesa ambiental, cultural, perceptiva i simbòlica** concretes, on es poden reconèixer unes dinàmiques que li confereixen una identitat diferent a la d'una altra unitat. Val a dir, que s'han interpretat **135 unitats de paisatge** en tot Catalunya, fet que implica una gran diversitat paisatgística i un patrimoni de primer ordre a nivell europeu. D'altra banda, cal tenir present que era condició que les unitats tinguessin continuïtat unes amb les altres i que no hi haguessin espais buits, i en línia amb això, no es pot esperar de les unitats de paisatge que siguin un inventari de llocs singulars i rellevants per la seva qualitat i aureola social, sinó que hi ha d'aparèixer tot, els espais oberts i urbans, encara que siguin paisatges decadents.

Unitats de Paisatge a Catalunya.

Font: http://www.catpaisatge.net/cat/catalegs_documentacio.php

Les funcions dels catàlegs les podríem dividir en dos grans grups, per una banda la funció territorial com a document útil pel planejament, i a voltes en forma de norma incorporada com a directrius en els Plans Territorials Parcials, i, en segon terme, una altra sèrie de funcions que destaquen per la seva utilitat a la societat en general, i no tant al planificador. Entre elles destaca, la utilitat per a la elaboració de les **Cartes de Paisatge**, un document de participació ciutadana que implica tots els agents d'un territori, tant públics com privats en el coneixement del paisatge i unes autoexigències a nivell de conservació tenint en compte les necessitats de desenvolupament econòmic.

Així mateix, la informació compresa en els catàlegs és molt útil per iniciar campanyes de sensibilització i coneixement dels valors ambientals i culturals d'un territori. També, per ajudar als **Plans Sectorials** i a les estratègies de **desenvolupament sostenible**. O també, per incorporar el coneixement del paisatge en els estudis d'**avaluació ambiental** i d'**impacte paisatgístic** que preveu la llei d'urbanisme.

El procediment d'elaboració dels catàlegs de paisatge planteja **4 fases d'elaboració**, i cada una d'elles gesta una sèrie de documents concrets. La primera fase és la **d'identificació i caracterització del paisatge**, que al meu entendre és la que requereix desplegar més recursos i dona com a resultat molta més documentació. És la fase on es descobreixen els valors del paisatge i la seva possible evolució, i es clàssica en unitats. La segona fase és la **d'avaluació del paisatge** el clàssic estudi **DAFO de debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats** que ajudaran a protegir-lo i gestionar-lo. La tercera fase és la de definició dels **objectius de qualitat paisatgística** i en la quarta s'estableixen les **mesures i accions** per aconseguir els objectius.

Publicació: La Vanguardia

Data: 3 de juliol de 2020

Autor: Ariadna Oller

Titular: La piedra seca, un atractivo rural en peligro

La piedra seca, un atractivo rural en peligro

Varios pueblos de Girona intentan potenciar esta técnica de construcción, en riesgo por falta de relevo generacional

Muro construido con la técnica de la piedra seca (Cedida por Adrinoc)

La Vanguardia - Ariadna Oller Mitjanas

Girona - 03/07/2020

La **piedra seca** es un método de **construcción** que se caracteriza por el uso de piedras de distintos tamaños, superpuestas y encajadas sin ayuda de un material de unión como el **mortero** que las pegue. Su uso se **remonta a la antigüedad**, per todavía se puede observar en la actualidad. Hay técnicas de piedra seca en muros, márgenes, bancales o barracas, sobre todo en **zonas rurales**, y aunque sus construcciones son resistentes y se mantienen durante el paso del tiempo, requieren de un mantenimiento debido al desgaste natural. En la actualidad, hay algunas personas que conocen la técnica, pero la profesión **se está perdiendo** con las nuevas generaciones.

Algunos **pueblos** de la **Garriga d'Empordà**, en **Girona**, anunciaron su intención de recuperar el oficio de **marger** para reivindicar estas construcciones y el patrimonio de la piedra seca como reclamo turístico. La propuesta de estos pueblos quedó paralizada por la **pandemia del coronavirus** y ahora tratan de retomar la iniciativa para dar valor a este oficio, una tarea que otras entidades como **Adrinoc** (Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Oriental de Catalunya) reivindican.

La conservación de esta técnica es uno de los objetivos del **proyecto Col·laboraxPaisatge** que impulsaron desde Adrinoc, una entidad con presencia en la Garrotxa y el Alt Empordà y orientada al desarrollo del mundo rural en el territorio. En

el caso de la **pedra seca**, el proyecto busca **dar valor** a esta técnica de construcción desde todos los ámbitos y a nivel de toda **Catalunya**. Un intento de rescatar lo que la coordinadora del proyecto, Maite Oliva, describe como un “**patrimonio condenado**”.

Barraca construida con la técnica de piedra seca (Cedida por Adrinoc)

El **turismo** es una de las vertientes que pueden ayudar a dar más visibilidad a las construcciones hechas con piedra seca. Ya sea la vista de campos a distintos niveles con márgenes, o la presencia de **numerosas barracas construidas** de esta forma, territorios como el Alt Empordà tienen un gran **atractivo** en forma de **rutas** para toda la familia.

Para los interesados en ver algunas de estas construcciones, Adrinoc ha desarrollado una [aplicación móvil](#) en la que éstas están indicadas en un mapa. Al mismo tiempo, están recogidas en la web de la [Wikipedra](#), creada por el Observatori del Paisatge, con **más de 20.000 referencias** repartidas por Catalunya.

Visita guiada para mostrar algunas construcciones de piedra seca en el Alt Empordà (Cedida por Adrinoc)

Además de dar popularidad a las construcciones con piedra seca, Col·laboraxPaisatge también tiene como objetivo **formalizar el oficio** que la trabaja, conocido como **marger** en Catalunya. Hoy en día no existe una formación oficial en el país, solo algunos cursos propios, y **el relevo generacional se está perdiendo**. De hecho, algunos de los profesionales que existen en la actualidad tuvieron que aprenderlo en el extranjero. Desde la asociación, quieren trabajar para que, en el futuro, se pueda ofrecer un ciclo formativo en este ámbito.

Sin embargo, para que la formación tenga interés, también reconocen que es necesario asegurar que los profesionales tengan demanda. La coordinadora del proyecto explica que, en ocasiones, las construcciones que se van deteriorando solo tienen un **mantenimiento de la mano de voluntarios**, por lo no se arreglan si no lo hacen ellos. En su lugar, algunos propietarios deciden derribarlas y optar por otras técnicas más modernas. “Si conseguimos dar valor a la técnica y que haya un buen nivel de profesionales, también se podrá mantener esta tradición”, señala.

Mientras tanto, desde Adrinoc han organizado varias **actividades** para dar visibilidad a la piedra seca. Así, en 2018 en Figueras celebraron unas jornadas transfronterizas en las que debatieron y analizaron la situación de esta técnica tradicional en Catalunya, con unos 150 asistentes. Además, organizan varios **talleres** de demostración para grupos reducidos, disponen de una exposición con paneles informativos para escuelas e institutos y tienen planeada una semana temática con actividades y conferencias del 23 al 29 de noviembre de este año. Por otro lado, han impulsado la publicación del libro *Tècnica de construcció de murs en pedra seca. Regles professionals*, cuya presentación está prevista el 17 de octubre en la Vall d'en Bas

Taller de demostración sobre la construcción con piedra seca (Cedida por Adrinoc)

Presencia internacional

Las construcciones de piedra seca están presentes en muchos países. Además de otros lugares de España, como Baleares o Galicia, se pueden encontrar ejemplos en Italia, El Reino Unido o Irlanda, pero también en Marruecos, Australia, Finlandia y en países de Oriente Medio. Su presencia ha recibido reconocimiento cultural en los últimos años, desde que en noviembre de 2018 la **UNESCO** incluyera la **técnica de construcción** en su listado de **Patrimonio Cultural Inmaterial de la Humanidad**.

Un modelo sostenible y funcional

La técnica de la piedra seca tiene como característica principal **la ausencia de un material que haga de mortero entre las piedras** que forman sus construcciones. Se colocan en distintos niveles para crear **muros** estables ligeramente inclinados, y a veces se añade algo de tierra para rellenar espacios. Uno de los lugares en los que es más habitual ver muros de piedra seca es en **terrenos de cultivo**, como viñedos u

olivares, aguantando los límites de campos a distintos niveles. En estos casos, los muros cumplen dos grandes funciones; en primer lugar, evitan desprendimientos de tierra de un nivel a otro, pero además, la porosidad al no haber un mortero, **permite que el terreno se drene con facilidad cuando llueve** y, por tanto, no se acumule un exceso de humedad en los cultivos.

Aparte de las funcionalidades, uno de los valores que destacan desde Adrinoc es la belleza que da al entorno rural. “El paisaje tiene un aspecto ordenado”, señala Maite Oliva, y eso gusta a los turistas. De hecho, un conjunto de construcciones de piedra seca es el principal atractivo de una ruta GR (la 221) en Mallorca, que ha servido para atraer un turismo más allá de la temporada alta que va en busca de sol y playa. La iniciativa de Baleares ha inspirado una similar en el **Alt Empordà**, por la que **cinco pueblos** (Llers, Avinyonet de Puigventós, Biure, Vilanant y Pont de Molins) estudian la posibilidad de **dar valor a las construcciones de estas características** en sus territorios y favorecer la **formación de margers** que puedan hacer un mantenimiento. La idea, sin embargo, está en una fase muy preliminar y **quedó paralizada por la pandemia del coronavirus**. Por ello, desde el Consell Comarcal de l’Alt Empordà prefieren no dar detalles sobre la iniciativa a la espera de que se pueda concretar en algún momento.

Camino y márgenes de piedra seca (Cedida por Adrinoc)

Publicació: Fòrum.ad

Data: 10 de juliol de 2020

Autor: -

Titular: Procés obert a la ciutadania per dissenyar l'Estratègia Nacional del Paisatge 2021-2035

FÒRUM.AD

Procés obert a la ciutadania per dissenyar l'Estratègia Nacional del Paisatge 2021-2035

Per: Redacció / El 10/07/20 12:43 / A: Andorra

Silvia Calvó i Silvia Ferrer (SFG)

La ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat, Silvia Calvó, i la directora de Medi Ambient i Sostenibilitat, Silvia Ferrer, han presentat aquest divendres al matí el procés de confecció de la nova Estratègia Nacional del Paisatge d'Andorra (ENPA) 2021-2035. El document de treball, que ja s'ha començat a dissenyar, preveu la participació directa de la ciutadania amb l'objectiu de copsar el màxim de propostes possibles i que permetin incidir allà on vol la gent. El nou full de ruta agafar el relleu de l'Estratègia Nacional del Paisatge 2011-2020.

L'objectiu de la nova estratègia és **mantenir els paisatges d'alta muntanya ben conservats**, apropar els entorns fluvials a la ciutadania, integrar les infraestructures viàries en el paisatge i potenciar els entorns agraris i forestals productius, entre altres aspectes. "La nova estratègia ens permet establir el full de ruta pels pròxims anys per marcar-nos allà on volem incidir per mantenir un entorn de qualitat i que permetin el gaudi i el reconeixement del valor patrimonial", ha destacat Calvó.

Per tal de traduir aquests objectius globals en accions concretes el Ministeri ha dissenyat un procés participatiu que comptarà amb l'**opinió dels Comuns, agents econòmics i ciutadania**. El treball de disseny de l'estratègia, que ha comptat amb la col·laboració tècnica de l'Observatori de Paisatge de Catalunya, pretén generar un mapa d'acció que inclogui els principis, els objectius i les accions de la nova estratègia 2021-2035.

En aquesta línia, el Ministeri ja ha realitzat un total d'11 entrevistes, comptant els 7 Comuns i 4 que s'han fet a nivell intern del Govern. A més, també s'ha celebrat un taller amb els agents principals relacionats amb el paisatge amb la participació de 27 actors el passat 18 de juny.

Pel que fa al procés obert a la ciutadania, que es realitzarà entre setembre i octubre, busca generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge d'Andorra i captar el coneixement sobre el paisatge. El qüestionari també permetrà recollir i debatre objectius de qualitat paisatgística i accions concretes associades que es tindran en compte a l'hora d'elaborar la nova ENPA. "Cal implicar i corresponsabilitzar la societat andorrana en la cura col·lectiva del paisatge", ha destacat Ferrer durant la compareixença.

Balanç 2019

La roda de premsa també ha permès exposar el balanç de les accions realitzades aquest passat 2019 en relació al Pla Nacional del Paisatge 2011-2020. Així, la directora de Medi Ambient i Sostenibilitat ha destacat l'aprovació de la **Llei de conservació del medi natural**, de la biodiversitat i del paisatge representant els preceptes del conveni europeu del paisatge.

A més, al llarg d'aquest any s'ha fet el **seguiment de molleres** constatant el bon estat de conservació dels hàbitats. L'estratègia dissenyada també ha possibilitat la **neteja i el manteniment de la vegetació de ribera** amb el control total de 27 quilòmetres de rius i torrents que han permès **retirar 300 tones de material vegetal**. També s'han restaurat més de 1.000 m² de marges dels rius amb estacques de diferents espècies de salzes al riu Valira del Nord (zona de la Cortinada) i Valira d'Orient (entrada nord de Canillo).

Pel que fa a les accions relacionades amb la integració paisatgística d'infraestructures viàries i amb la planificació urbanística, s'ha condicionat un **mirador situat a la carretera del port d'Envalira**, s'ha impulsat la segona fase del passeig riu Arieja al Pas de la Casa, s'ha finalitzat el tram de camí ral entre Sornàs i Ansalonga i s'ha adjudicat el tram del Pont de l'Aldosa a la Farga Rossell. Al llarg del 2019 també s'han potenciat les accions de difusió de la marca oficial Productes agrícoles i artesans d'Andorra, incidint en qüestions de territori, paisatge i usos tradicionals.

Publicació: Vilaweb
Data: 10 d'agost de 2020
Autor: Roser Vernet Anguera
Titular: D'emergències i models

D'emergències i models...
Dilluns 10.08.2020 21:50 - Roser Vernet Anguera

D'emergències i models

VilaWeb publica una sèrie d'articles sobre com afrontar la plena transició energètica i en què dóna veu als sectors implicats en aquesta transformació tan necessària

(VilaWeb publicarà durant tot l'estiu [una sèrie d'articles](#) sobre com afrontar la plena transició energètica, en els quals vol donar veu als diversos sectors implicats en aquesta transformació tan necessària)

La polèmica sobre la implantació de les centrals de producció energètica a partir de fonts renovables és una qüestió que apareix i desapareix des de final del segle passat en funció de les atzagaiades normatives que, amb una de freda i una de calenta, evolucionen també en relació amb directives de més amunt i línies de subvencions que afavoreixen o dificulten possibles projectes.

Quan apareix als mitjans generalistes, la polèmica sovint se centra en això, en la implantació concreta dels projectes, que es fan i es desfan a tort i a dret amb adaptacions formals que responen als requisits que van establint les normatives, també poc clares i valentes, i en contra o a favor dels quals cal actuar. De tots és sabut, per exemple, que la tramitació d'una petita central és més fàcil que no pas una de gran i que la 'picaresca' de fraccionar-ne una de macro per fer veure que són independents és una pràctica corrent i tolerada.

Però no és de picaresques que voldria parlar. Tampoc no abordaré les dades estadístiques i de tota mena que hi ha de les coses que s'han fet fins ara i de les que es pretén de continuar fent. Dades que, ben analitzades, ens posen de manifest el desgavell de tot plegat. Algú altre ho farà, espero que en aquest espai ofert al debat, amb més coneixement directe de tot plegat. Voldria, doncs, apuntar només alguns elements sobre els quals hem anat reflexionant des de fa més de dues dècades tots aquells a qui se'ns va estigmatitzar com a defensors d'una mal anomenada 'cultura del no' quan vam gosar de plantar cara a una manera nefasta de fer passar bou per bèstia grossa en el cas dels mal anomenats 'parcs eòlics'. Són **centrals** productores d'energia, no **parcs**. Les paraules no són innocents i, si cal emmascarar-ho amb terminologia amable, és que hi ha una finalitat ben clara. En la primera ofensiva d'implantació eòlica del pujolisme finisecular, vam intentar d'obrir un debat més ampli, que superés les dicotomies simplistes que les administracions i la majoria dels mitjans de comunicació ens volien imposar com a centre del debat i la subsegüent etiqueta de *nimby* que se'ns encolomà.

No parlaré d'implantacions, d'on toca sempre i d'on no toca mai, que també és pertinent, és clar, perquè la cartografia canta i balla davant els ulls de qui vulgui mirar i no fer veure que plou quan se't pixen a sobre. No, no és aquí que volem fonamentar el debat necessari. El debat necessari ha de fer-se sobre el model energètic global, i sobre aquest model dins un model de país que respongui a un projecte col·lectiu en el qual administracions i societat civil

siguin coresponsables a l'hora de definir-lo per tal que, en cadascun dels diferents nivells, es planifiqui de manera coherent i conseqüent, i no a cop d'emergència o de retret. O per respondre a la pressió dels lobbies, energètics en aquest cas, que tenen clar, ells sí, quin és el model que els convé i que sovint disfressen com a model per al país. Sense tenir cap escrúpol a fer compatible l'allargament de les nuclears amb un discurs de 'transició ecològica' que s'hi pega bufetades.

Un model energètic que vulgui fer front a l'emergència climàtica, que ja tenim damunt, ha de fer per manera de no agreujar allò que ja és una tendència que trenca els equilibris que poden i podrien ajudar a frenar-ne la velocitat. I aquest model no ha de perdre mai de vista el conjunt on s'insereix. Arremetre a cops d'actuacions urgents cada vegada que s'encén la llum roja, posant pedaçs a les conseqüències, despullant uns sants per vestir-ne uns altres, i no abordar-ne les causes, només serveix per a fer veure que fem i per justificar decisions imposades que no serveixen a mitjà termini perquè han estat fetes de qualsevol manera. I aquesta manera de funcionar és la que regeix també, en l'àmbit de la planificació energètica (o la seua inexistència) i en la resta dels àmbits de la vida d'aquest país.

Un model energètic, doncs, que ha de tenir uns quants criteris bàsics i fermes que han de caracteritzar el desplegament a tots els nivells. Criteris, és clar, que no són exclusius del sector, sinó que haurien de ser els aplicables a qualsevol estratègia territorial i política. Parlem d'**estalvi**. Consumim massa i malament. Mentre la manera de mesurar el benestar d'una societat, d'un país, sigui el PIB, els partidaris del creixement il·limitat, que comporta consum creixent, tindran carta blanca a l'hora d'imposar polítiques de tota mena. Per exemple, mentre escalfem les places i els carrers i a l'estiu ens hàgim de tapar i a l'hivern despullar als llocs públics i privats, anem llençant i malgastant sense raó i hipotequem el futur de manera irresponsable. Parlem d'**eficiència**. Mentre concentrem els llocs de producció energètica, amb grans centrals, i creuem el país de línies de transport d'energia per dur-la del lloc de producció al lloc de consum, amb les pèrdues que això genera, som ineficients, malgastadors i consumim territori sense criteris sostenibles. Parlem d'**equilibri** ambiental, social, territorial... Mentre la distribució territorial jerarquitzada de prebendes i servituds (i la producció energètica, renovable o no, n'és una) respongui a una categorització dels territoris, que beu de l'atribució a alguns d'uns valors simbòlics que els altres no tenen, perpetuarem un model de país que no aprofita ni la diversitat que el faria ser resilient, ni la capacitat generadora que aquesta complexitat comporta. I, en canvi, amb curtesa de mires i visió mesquina, aposta per uniformitzar a la baixa i menysté i empobreix el potencial dels uns i dels altres. El reduccionisme i la tendència homogeneïtzadora, amb criteris sobretot urbans, en un país divers com el nostre fa estralls. I mentre els grans promotors siguin les grans companyies, les prioritats no canviaran i el criteri economicista del guany a curt termini serà el que prevaldrà.

I això, és clar, ens porta també a parlar de **paisatge**. I quan ho fem, no ens referim a la seua dimensió estètica que, massa sovint –ja hi tornem a ser, amb el reduccionisme–, és l'única que s'esmenta per poder rebatre-la com a subjectiva, a l'hora de qüestionar segons quins emplaçaments i segons quines dimensions i escales. Quan parlem de paisatge ho fem en la seua condició de reflex visible de la realitat d'un territori en cadascun dels àmbits de la relació de l'activitat humana amb el seu entorn, ho fem en la seua qualitat de 'rostre del territori', com el defineix Ramon Folch, amb aquesta expressió que conté la noció de transversalitat i de

resultat. Per això, el debat necessita tenir en compte aquesta transversalitat per tal de relacionar el model energètic que hi ha subjacent en una manera de propiciar la implantació amb criteris poc clars amb la resta de models.

La pregunta que més d'un es fa és: per què en aquest país no s'ha propiciat aquest debat i fins i tot s'ha ofegat?

L'any 2013, l'[Observatori del Paisatge de Catalunya](#), institució referent en termes de reflexió i propostes de gestió al voltant del paisatge, entès d'aquesta manera global i transversal, elabora un document, '[Energia eòlica i paisatge. Orientacions per a una adequada implantació a Catalunya](#)', per encàrrec del Departament de Territori. Un document que aporta anàlisi comparada de les diferents opcions que una bona colla de països han proposat a l'hora de planificar la transició energètica en aquest àmbit concret i que podem extrapolar a altres energies i més enllà.

Un document que, entre altres coses, totes d'interès per al debat, exposa criteris com aquests tres:

–Evitar les grans concentracions d'aerogeneradors en determinades àrees, pels seus efectes acumulatius sobre el paisatge, i avançar cap a un model més descentralitzat (tal com s'ha fet en països com Dinamarca, els Països Baixos i Alemanya), on s'aprofiti al màxim les línies d'evacuació a la xarxa elèctrica preexistent.

–Fer partícips les comunitats i institucions locals, no només les dels municipis on s'instal·lin aerogeneradors, dels processos de planificació i gestió de l'energia eòlica (decisió sobre les localitzacions idònies dels aerogeneradors, participació dels beneficis, etc.). Aquesta és, a més, una via per a acostar la producció local d'energia als centres de consum i per fer pedagogia, a través del paisatge, de l'origen i els costos de l'obtenció i la gestió de l'energia.

–Aprofitar el potencial eòlic existent en polígons d'activitat econòmica (generació d'energia propera al lloc de consum), així com el de determinades zones periurbanes, o el de les grans vies de comunicació (totes són zones amb accessos ja existents i de fàcil evacuació de l'energia). Ben emplaçats, poden capgirar fins i tot la percepció que sovint té la població d'espais amb poc interès o llocs on costa reconèixer una coherència o uns valors paisatgístics.

El debat és imprescindible si no volem repetir les errades fetes fins ara i perquè és l'única garantia d'implementar un desplegament enraonat i realment sostenible en tots els sentits. Ens hi posem de veres?

Roser Vernet Anguera és activista i directora del centre Quim Soler al Molar

Publicació: Diari Ara
Data: 24 d'octubre de 2020
Autor: Jordi Salvat
Titular: pedra seca

SETMANA DE LA PEDRA SECA

Una setmana temàtica per visibilitzar el ric patrimoni de la pedra seca

Se celebrarà del 23 al 29 de novembre, impulsada per COL·LABORxPAISATGE, amb múltiples activitats arreu dels Països Catalans

JORDI SALVAT

Del 23 al 29 de novembre se celebrarà arreu dels Països Catalans la Setmana de la Pedra Seca, impulsada per COL·LABORxPAISATGE en col·laboració amb nombroses entitats del territori. L'objectiu és commemorar el segon aniversari de la declaració de la tècnica de la pedra seca com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat de la Unesco, el 28 de novembre de 2018, però també visibilitzar aquest patrimoni paisatgístic predominant i identificar a bona part dels nostres paisatges rurals i revertir la dinàmica d'abandonament que comporta el seu deteriorament i destrucció, i que coincideix amb la desaparició de l'ofici de marger i la pèrdua del coneixement d'aquesta tècnica constructiva.

Ais Països Catalans hi ha un importantíssim patrimoni rural de pedra seca que articula el paisatge: barraques, forns, sinies, fonts, marges, tines... Molts d'ells protegits o

COL·LABORxPAISATGE

bé situats dintre de parcs naturals. Entitats i voluntaris s'esforçen, des de fa molts anys, per mantenir, restaurar i divulgar aquest patrimoni i aquesta tècnica que, d'altra banda, s'ha demostrat vàlida per donar resposta als reptes de l'arquitectura contemporània.

Nombroses entitats

La Setmana de la Pedra Seca és una iniciativa de COL·LABORx-

VIDEOJORNADA PRÈVIA

Aquests dimarts i divendres, 27 i 30 d'octubre, COL·LABORxPAISATGE organitza la videojornada *La pedra seca als Països Catalans: patrimoni, ofici, polítiques i reptes*, que permetrà conèixer diferents models de polítiques

públiques d'impuls de la pedra seca o l'ofici de marger. La videojornada s'emetrà per Zoom per facilitar la interacció dels assistents amb els ponents i les taules rodones. També es podrà veure en obert per YouTube al canal de COL·LABORxPAISATGE.

PAISATGE, un projecte de cooperació impulsat per ADRINOC amb l'assessorament de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, amb la col·laboració de nombroses entitats que treballen per fer extensiva la proposta arreu dels seus propis territoris.

Aquesta serà, doncs, una setmana per a l'organització i promoció d'activitats relacionades amb la pedra seca arreu dels Països Catalans: visites guiades, com la que es farà a set barraques de pe-

Es commemora així el segon aniversari de la declaració de la tècnica de la pedra seca com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat per la Unesco

dra seca dins del parc de la Muntanyeta d'Olièrdola (Alt Penedès); tallers com el de l'Escola Taller de Bioconstrucció a les Planes d'Hostoles i la Vall d'en Bas (Garrotxa), o jornades com la que acollirà el Castell de Verdú sobre l'inventari del patrimoni arquitectònic popular i rural a Catalunya.

La cita inclou altres propostes, com la restauració del mur de pedra seca del bosquet de l'Hospital d'Olot. Podeu consultar totes les activitats previstes a la web www.collaboraxpaisatge.cat.

Publicació: Diari Ara

Data: 25 de novembre de 2020

Autor: Jordi Bes

Titular: La pedra seca, un patrimoni ocult entre el pasiatge

Diari Ara - 25/11/2020

Jordi Bes

La pedra seca, un patrimoni ocult entre el paisatge

Aquesta setmana s'organitzen una vuitantena d'activitats per divulgar aquesta tècnica constructiva

Un mur de pedra seca a l'Empordà MAITE OLIVA

Ja fa dos anys que la Unesco va declarar la tècnica constructiva de la pedra seca com a Patrimoni Immaterial de la Humanitat, però encara hi ha molta gent que desconeix que només a Catalunya es concentren milers de construccions fetes amb pedra seca. La seva singularitat està en el fet que és una arquitectura popular que consisteix en aixecar murs, barraques i altres elements majoritàriament vinculats a les tasques agrícoles simplement posant una pedra sobre l'altra: no s'utilitza morter ni res semblant per unir-les. Sovint cal desplaçar-se entre camins rurals o boscos per veure aquestes construccions, i moltes estan mig ocultes entre la vegetació. Per fer aquest patrimoni més accessible a tothom, fins diumenge se celebra [la primera Setmana de la Pedra Seca](#), amb una vuitantena d'activitats.

Amb el confinament municipal de cap de setmana per frenar el coronavirus és probable que no pugueu participar en moltes de les presencials si no les teniu a tocar, però pot ser una font d'idees per a excursions futures. Fins diumenge es fan sortides guiades, tallers d'iniciació a la tècnica de la pedra seca i de restauració d'elements malmesos, concursos de fotografia i altres activitats divulgatives i formatives en línia que s'adapten al temps de la pandèmia. La majoria es fan a Catalunya, però també n'hi ha al País Valencià, Mallorca, la Catalunya del Nord i Andorra. Rere la iniciativa hi ha Col·labora x Paisatge, un projecte de l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la Zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC) el qual, entre altres, impulsa la pedra seca com a element de desenvolupament rural.

Entre Catalunya i algunes comarques de la Catalunya del Nord ja s'han inventariat més de 26.000 elements, la majoria barraques que feien servir els agricultors per arrecerar-s'hi o guardar-hi les eines, però també hi ha construccions per emmagatzemar-hi aigua, forns, murs i altres elements. "Tenim un patrimoni espectacular, però hem de treballar per poder-lo

mantenir", afirma la coordinadora de Col·labora x Paisatge, Maite Oliva. Cada cop més municipis procuren protegir-lo promovent la declaració d'alguns elements com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL). A més, alguns conjunts han arribat a ser Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN), com ara cinc barraques de Mont-roig del Camp (Baix Camp), les Tines del Bages de les valls del Montcau i, pròximament, onze construccions d'abastiment d'aigua de Torrebesses (Segrià). Però no és suficient: "El problema és que s'està perdent el coneixement de la tècnica constructiva i l'ofici de marger, que és la persona que sap construir pedra seca", avisa Oliva. I això que la pedra seca té un llarg recorregut històric.

Posar una pedra sobre una altra "és el sistema constructiu més antic de la humanitat" i n'hi ha exemples des del neolític, recorda, si bé quan es fa referència a aquesta tècnica a Catalunya es pensa sobretot en l'arquitectura vinculada a l'àmbit agrícola que va proliferar a partir del segle XVIII. Llavors els canvis en el sistema de propietat van fer que grans porcions de terra passessin a mans del poble, el qual va haver de condicionar-les per poder-hi conrear i això va significar treure'n pedres que van servir per fer els murs perimetrals o les barraques. Aquestes construccions estaven molt lligades a dos conreus amb llarga tradició, la vinya i l'olivera, però en molts indrets els elements de pedra seca van caure en desús.

Terrasses amb pedra seca al Penedès Àngela Llop - Institut d'Estudis Penedesencs

Al seu abandó hi va contribuir la plaga de la fil·loxera, que va arrasar la vinya al final del segle XIX, el despoblament rural i els nous hàbits del segle passat, com ara la introducció de grans tractors que no podien entrar a les feixes estretes fetes de pedra seca en zones elevades. Malgrat tot, moltes construccions s'han resistit a desaparèixer, com es va constatar amb l'incendi de l'Alt Empordà del 2012, el qual va fer emergir les feixes que hi havia sota la vegetació. Tot i haver-hi pedra seca en molts indrets de Catalunya, li costa de fer-se valer, bé sigui perquè no és tan vistosa com un gran monument o pel mateix origen. "És el patrimoni de la gent humil", diu Oliva, i se l'ha vist com una cosa pràctica i poc més: "Era útil, es feia servir i no hi havia el concepte que era patrimoni".

D'abandonar-se a promoure'n la recuperació

Al tombant d'aquest segle hi va haver qui sí que ho va saber veure i persones a títol individual, associacions i l'administració pública l'han acabat considerant patrimoni. Ara hi ha múltiples entitats que treballen per preservar-lo, com l'[Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional](#) (APSAT). La consciència es va estenent, fins al punt que ja es reben avisos de particulars preocupats per si una intervenció urbanística pot posar en perill un element de pedra

seca, corrobora Roger Costa, que és el tècnic del departament de Cultura encarregat d'aquest àmbit. Recorda que fins al 2019 ja s'havien inclòs més de 22.000 construccions de pedra seca a l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC), una bona part de les quals procedents de la [Wikipedra](#), un inventari col·laboratiu que enguany ja ha superat els 26.000 registres. Tot i això, encara queda camí per recórrer malgrat que els elements de pedra seca "estructuren la majoria del paisatge de Catalunya", recalca Jordi Grau, que és tècnic de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, un consorci públic adscrit al departament de Territori i Sostenibilitat, i que acull la Wikipedra.

Una construcció de pedra seca al Garraf Grup Drac Verd de Sitges

El departament de Cultura hi vol tenir veu quan elements de pedra seca es puguin veure afectats per plans urbanístics. "Ho hem de protegir tot? Raonablement considerem que no, però estaria bé intentar establir uns criteris o unes bones pràctiques", reflexiona Costa. Ara s'està a l'espera que el ministeri d'Educació espanyol reconegui els ensenyaments reglats de pedra seca. Hi ha un precedent d'un cicle formatiu a Mollerussa sobre pedra natural, on es fan hores de pedra seca (a les Balears també se n'imparteix formació), però Costa diu que la Generalitat aspira a "anar més enllà" i crear un cicle formatiu especialitzat. Oliva afegeix que aprendre a treballar-la ja es concep com una competència que es valora d'un treballador de la construcció, i que la tècnica ja s'utilitza en l'arquitectura contemporània i sostenible. També es fa recerca per constatar que és beneficiós per a la salut el fet de participar en un taller de pedra seca i, per tant, treballar amb les mans i veure el resultat d'haver fet l'esforç.

Tothom pot contribuir a ampliar l'inventari de la pedra seca a Catalunya a través de la Wikipedra. El seu origen està en el grup Drac Verd de Sitges, que des del 2002 va començar a fer un inventari en paper d'aquestes construccions. El 2011, quan ja en sumaven 4.500, es va convertir en digital i va néixer la Wikipedra. De les més de 26.000 fitxes, unes 22.000 són de barraques. Ja hi han col·laborat més de 400 persones i entitats que en una dècada han inventariat unes cinc construccions al dia de mitjana. Ara en són 50 o 60 setmanals. Des del 2016 funciona l'aplicació mòbil Pedra Seca, que facilita la introducció de dades amb uns senzills passos i un reduït grup d'experts les validen. Més de la meitat d'elements són en entorns forestals, on encara deuen faltar molts murs per inventariar. I al Pirineu, on hi ha estructures ramaderes, és potser on més aportacions falten per nodrir la Wikipedra.

Publicació: Departament de Territori i Sostenibilitat
Data: 22 de desembre de 2020
Autor: Cristina Gil Riba
Titular: Quinze anys de l'Observatori del Paisatge

Departament de Territori i Sostenibilitat

Quinze anys de l'Observatori del Paisatge. B#37|22/12/2020

Aquest 2020 se celebren 15 anys de la creació de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, un consorci del qual el DTES en forma part, amb l'objectiu d'assessorar l'administració catalana i sensibilitzar a la societat en temes de paisatge. Aquest any també es compleixen els 20 anys de l'aprovació del Conveni europeu del paisatge, el tractat que encoratja als estats membres a adoptar mesures per a protegir, gestionar i ordenar els paisatges europeus. I dins d'aquest escenari, és l'Observatori del Paisatge l'ens institucional a Catalunya encarregat de dur a terme les mesures proposades en aquest tractat.

Gestió i ordenació

La gestió i ordenació del paisatge és una tasca complexa que ha de fomentar els valors que beneficien a la societat en general –cohesió, solidaritat, bé comú, diversitat, tradició, innovació i bellesa- per això l'Observatori sempre aposta per trobar noves formes d'implicació i de governança, facilitant el diàleg entre govern i societat mitjançant noves eines de democràcia participativa.

L'Observatori té en compte les diferents mirades, percepcions i sensibilitats sobre un mateix paisatge que ajuden a entendre'l, gestionar-lo i dur a terme la planificació més adient, tal com diu el Conveni europeu del Paisatge. El mapa de les 134 unitats de paisatge és el resultat d'haver recollit les diferents visions i representen, més que unitats politicoadministratives, espais de vida, llocs de trobada i/o contenidors de memòries col·lectives on la dimensió emocional també hi és present.

Les visions integrades del paisatge han d'ajudar a construir un paisatge de qualitat que repercuteixi en el benestar dels que hi viuen, que generi oportunitats econòmiques, que dinamitzi social i culturalment el territori i que esdevingui una carta de presentació de Catalunya al món.

Coneixement

L'Observatori també és generador, lloc d'intercanvi i difusor de coneixement. Aquest coneixement és la barreja obtinguda a partir dels experts i de la societat. El coneixement és la base per poder prendre decisions en paisatge a nivell de país i a nivell local. Però aquest coneixement no és patrimoni exclusiu de l'administració, sinó que l'Observatori té una voluntat pedagògica i de sensibilització que es materialitza en instruments accessibles a la ciutadania com són els catàlegs de paisatge, cartes i plans de paisatge, documents d'orientació, simposis, jornades i publicacions.

L'Observatori fomenta els projectes innovadors des del pluralisme i la diversitat, explorant i creant noves eines que sovint van més enllà de l'activitat quotidiana de l'administració.

Futur

L'Observatori fa la funció de mirall del paisatge, mostrant la seva salut i detectant dinàmiques

de futur que hauran de guiar les agendes de futur. El reconeixement dels diversos valors dels paisatges - naturals, estètics, històrics, socials, simbòlics i productius- pot ajudar també de manera clau alhora d'afrontar incerteses i reptes com són el canvi climàtic o la crisi sanitària.

Per molts anys!

Redactat de la notícia i més informació

Redactat per: [Cristina Gil Riba](#)

Per saber-ne més: [Observatori del Paisatge de Catalunya](#)

